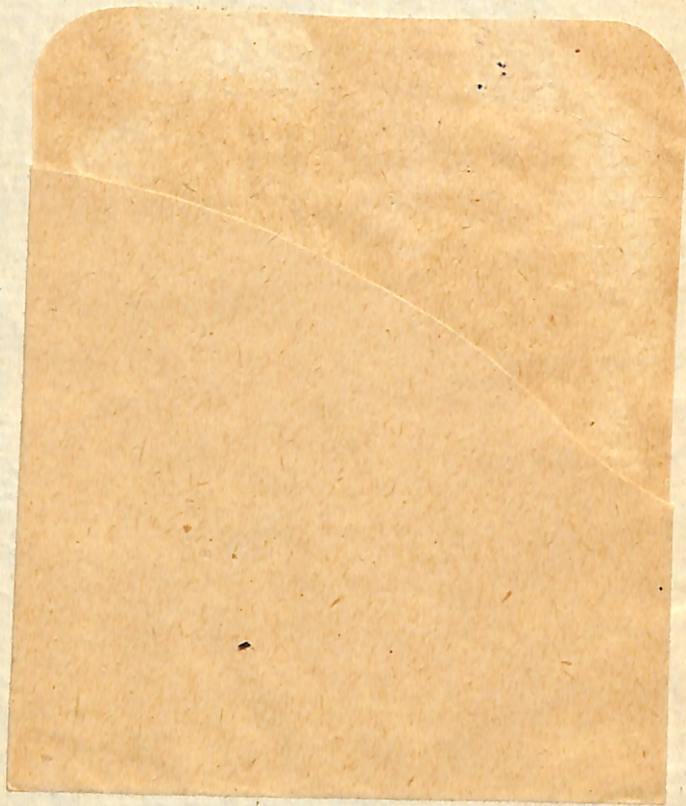


491.99-81
Q-44
1912

3220

A91.99-8
Q-44

1912



2010

23155
Ա-44

Ղ. ԱՂԱՅԵԱՆ

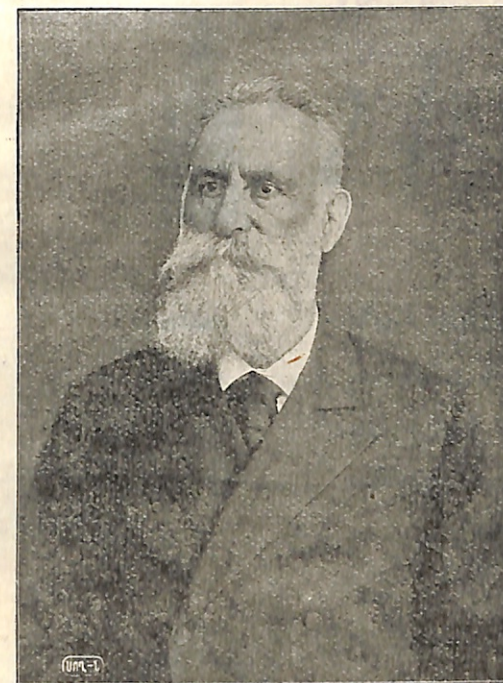
ՈՒՍՈՒՄՆ

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԽՈՐ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ԵՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ



30-րդ տպագրութիւն

ՄԵԾԵՐԻ ԵՒ ՓՈՔՐԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԻՐՐԵՒ ԻՆՔՆՈՒՍՈՒՑԻՉ

Հեղինակի սեփական եւ փոխադրած յօդածների արտատպելու
իրաւունքը վերապահւած է:

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

Հրատարակւած «ՀԵՐԱՅԵՆ» Գրաֆակտա փ. № 6

1912



(11377-Տ) 18122-59

34911-ԱՅ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

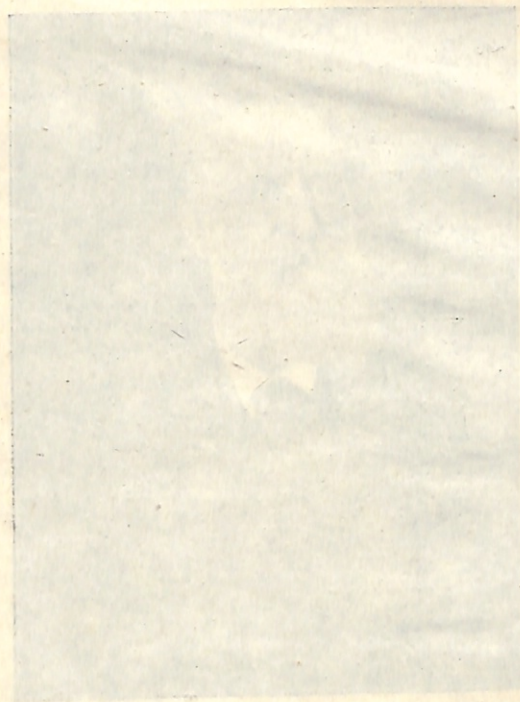
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

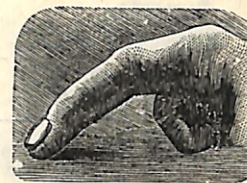
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

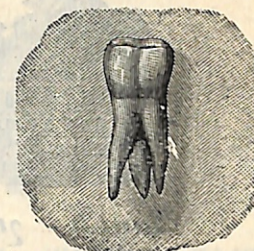
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՊՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ



ա-տ ա մ



մ ա տ



ա-տ ա մ

մ ա տ | տ ա տ | տ ա մ | ա-տ ա մ



շ ի շ

շ ի շ
ի մ
մ ի
մ ի շ տ

շ ա տ
մ ա տ
տ ա տ
տ ա շ տ

մ ա-տ ի տ
շ ա-մ ա մ
տ ա-տ ի
ա-տ ա մ

մ ի շ ի շ
մ ի տ ա շ տ
մ ի շ ա-մ ա մ
մ ի մ ա-տ ի տ



ս ա ր

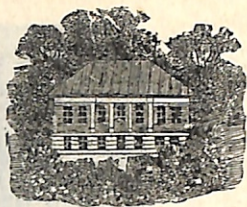
ս ա ր
տ ա ր
ս ի ր տ
ս ի մ

ա-ս ա
ա-ր ա
ա-մ ի ս
ա ի-մ ա տ

Մ ա-ս ի ս
Ա-ր ա մ
Ա ի-շ ա մ
Շ ա-մ ի ի ը

Ա-ր ա-ր ա տ
Մ ա ս-տ ա-ր ա
Ա-մ ա-ր ա ս
Ա ս-տ ա-ր ա

Ա ի ը, ա ի ը մ ի մ ա տ ի տ տ ա մ:



տ ու ն

տուն շուն մուր նուշ տուր
Ա-րամ, ու-րի-շի նա-տա-րա-նին մի նա-տիր:
Ա-սա-տուր, ա-րի շուտ-շուտ ա-սա—
Տուրասա—տուրասա—տուրասատուր

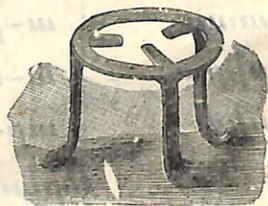
Արամ, ուրիշի նարարանին մի նարիր:
Շարիրամը մի սիրուն նարանի ունի:
Նարարուր, արի շուտ-շուտ ասա:



կատու մ ու կր

կա-տու կը-տակ կը-րակ կը-տամ ընկ-նիմ
Մա-կար Ար-շակ Կամ-սար Նունիկ Շու-շիկ

Շամիրամ, արի շուտ-շուտ ասա
Ուշի—ուշական—Մաստարա
Կամսարի կրակին կասկարա



է շ

է էս էն էի էր էին էիր ասէի ասէիր ուտէի
կուտէր կա-սէր կը-տա-նէր կը-մա-նէր Ար-միկ
է-մին է-միր Սու-րէն Ար-սէն Կա-րէն

Մ Ի Ն Ա Ս Ի Է Շ Ը

Մինասի էջը մտնում է
էմինի արտը: Էմինը ա-
սում է.

—Է... իշատէր Մինաս,
իշատէր Մինաս... էջդ
արտըս ուտում է.

Մինասն իմանում է,

սուս է անում: Էմինը
կրկնում է իրանը, Մի-
նասը սուս է: Էմինն ա-
սում է.

—Է՛շ, Է՛շ, արտս Մի-
նասն է ուտում, արի սը-
րան տար տուն արա:

Մինասի էջը

Մինասի էջը մտնում է Էմինի արտը:
Էմինը ասում է. — Է... իշատէր մինաս, իշա-
տէր մինաս... Էջն արտն ուտում է...

Մինասն իմանում է, սուս է անում:
Էմինը կրկնում է իրանը, մինասը սուս է
Էմինն ասում է. — Է՛շ, Է՛շ, արտս մինասն է
ուտում, արի արտն արա:

ա է ը ու կ մ ն շ ս տ ր
Ա է Ը Ո Ի Կ Մ Ն Շ Ս Տ Ր



եզներ

մեր կեր սազ կազ ես եմ եկ մեզ ա-զի զի-զի
Նա-զիկ եզ-նիկ Ա-զատ

Արամս ու Արզումանը ընկերներ են.
Նազիկը երկար ու շէկ մազեր ունի:

Ա.Ր-Ջ ՈՒՄ Ա.-Ն Ի Ե Ջ Ը

Արզումանը մի եզն ու-
նէր՝ անունը Կարմիր:
Կարմրին շատ էին սի-
րում Արզումանի տանը

ու նրան կերակրում էին
շուտ շուտ: Նրա մազե-
րը կարմիր էին ու սի-
րուն:

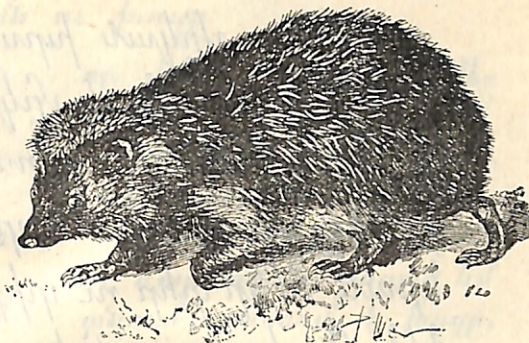
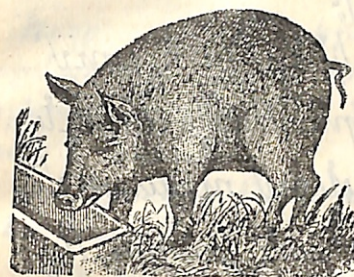
Արզումանի տղա.

Արզումանը մի եզն ունէր՝ անունը Կարմիր:
Կարմրին սիրում էին շատ Արզումանի տա-
նը ու նրան կերակրում էին շուտ-շուտ. նրա
մազերը կարմիր էին ու սիրում:

Ա. ր ա մ ի ե զ ը



Արամը եզն ունէր, մի շատ սիրուն եզ.
Սիրուն, սիրուն, մի շատ սիրուն եզ:
Անունը Կարմիր էր, մազերը կարմիր.
Կարմիր, կարմիր, մազերը կարմիր:
Կարմրին սիրում էին Նազիկն ու Ջանին:
Ջանին, Ջանին, Նազիկն ու Ջանին:



խոզ

ոզնի

զոխ սա ոստ որ խոտ խոր խոզ մուխ
խակ սոխ ոտ-ներ ոս-կի որս-կան կը-տոր
խը-մոր մո-խի մո-րեխ մո-րի մա-խոխ մե-
խակ մա-նու-շակ Սա-րու-խան շի-րա-խա-նա

Սոխն ու սըխ-տո-րը ի-րար շատ են սի-րում:
Սո-խը մէկ է, սըխ-տո-րը՝ երկու:

Մ կ ա ն խ ր ա տ ը

Ոզնին շարունակ մըկ-
նիկներ էր որսում ու իր
ոզնիկներին կերակրում:
Մի սիրուն մկնիկ մի կա-
տու է տեսնում ու ասում
նրան.

—Մեր տէր ու տիրա-
կան կատու, ոզնին մեզ
կոտորում է, արի ազա-
տիր մեզ:

Կատուն ասում է.

—Եկ իմ կշտին ազատ

ման արի, ես կըսաստեմ
Ոզնուն:

Մըկնիկի մէջը տեսնում
է որ կատուն սրում է ա-
տամները, ասում է.

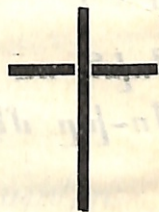
—Իմ սիրունիկ մըկնի-
կըս, Կատուն կըսաստի ու-
րիշներին, որ մեզ մենակ
կոտորի:

Ո՛ւ-ու-ո՛ւ...զարմանում
է մկնիկը ու շուտ մըտ-
նում է իր տնակը:

Վրկան իրարից

Ոչնիքն շարունակ Վրկաններն էր որսում
ու իր ուղեկներին կերակրում: Վի սիրումն
Վրկակ Վի կարող է քեանում ու ասում
նրան. — Վեր քեր ու քիրակյան կարող, Ոչ-
նիքն Վեյ կարորում է, արի սպարիք Վեյ:
կարողն ասում է. — Եկ իմ կրքին սպար
Վան արի, ես կրասարեմ Ոչնուն:

4



Հ. Ռ Ր Ս

Ո Ղ Խ Ա Ր

Խ Ա Ղ

Ո Ղ
ինչ ինչու ՂՐՍ ՂՐ ՂՐ ՂՐ ՂՐ ՂՐ ՂՐ ՂՐ
Համիչ ՈՂինչ ՂՐնչին Հաշանակ Խա-Հա-տուր
Ձի-Նաա-տան

Ձի-Նաա-տա-նը մի ուրիշ երկիր է:

Տատիկ Խաչիկին ասում է. — Խաչիկ, արի,
չիր ու Համիչ տամ, կեր:

Ոչխարն ու խոզը

Խոզը ոչխարի կշտին
արմատներ էր ուտում,
ոչխարը տեսնում է նը-
րան և ասում է.

— Մէրունիկ, ինչո՞ւ խոտ
չես ուտում:

— Ես կուշտ եմ, ասում
է խոզը:

Ոչխարը զարմանում է,

որ խոզը կուշտ է: Ա-
սում է.

— Որ կուշտ ես, ինչո՞ւ
արմատներ ես ուտում:

— Արմատները անուշ են
ու մարսական, Հարազ եմ
անում, — ասում է խոզը,
որ ամեն ինչ ուտում էր
ու իսկի չէր կշտանում:

Ոչխարն ու խոյը

Խոյը ոչխարի կրքին արմատներ էր ու-
տում ոչխարը քեանում է նրան և ասում
է. — Վերունիկ, ինչո՞ւ խոյը չես ուտում. — Ես
կուշտ եմ, ասում է խոյը: Ոչխարը քարնա-
նում է, որ խոյը կուշտ է:

Ա Ն Ո Ի Ն Ն Ե Ր

Արմիկ, Արշակ, Նունիկ, Խորէն,
Մինաս, Խաչիկ, Անուշ, Սուրէն,
Խաչատուրն ու Աշխէնն ուր են.



Ո Ւ Ղ Ս

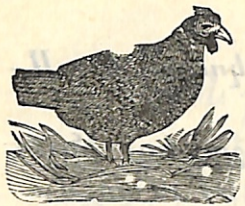


Ա Ք Ա Ղ Ա Ղ

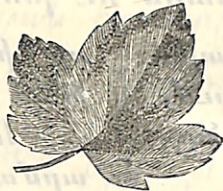


Ք Ն Ա Ր

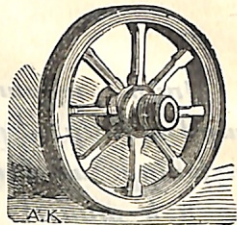
աղ մաղ քաղ քո քոր քեզ քիչ մենք չենք շէնք
զէնք Հաղ տաղ սաղ ուղտ քար-տաշ աղ-քատ



հ ա լ



տ ե ռ ե



ա ն ի լ

հա ահ ահա համ հոտ հալ կալ նալ խալ արե
տերե ե սե խե Սեան Երեան անիւ հաշիւ

Աքաղաղի հրաւերը

Աքաղաղը հարեանի հա-
ւին հրաւիրում է կուտի-
ասում է. արի կուտ
տամ: Հաւը չի հաւատում
ասում է. «Կուտ ունենաս,
քո հաւերին կըտաս»:

Աքաղաղը շատ ինքնա-
սէր էր. նա շատ նեղա-
նում է ու կանչում է—

Ու—ու—ո՛ւ —... հւտ ու-
նիմ...

Կո՛ւկ—րի—կո՛ւ... կո՛ւտ
ունիմ...

Կանչում է քաղաղը
հաւերին, որ կուտ ու-
տեն, ու հարեանի հաւը
տեսնի, որ քաղաղը կուտ
ունի:

Միատաղի հրաւերը

Միատաղը հարեանի հաւին հրաւիրում
է կուտի. ասում է. արի կուտ քամ կեր:
Եւսը չի հաւատում, ասում է. «Կուտ ունե-
նաս, ինչու երբեք կը քամ»: Միատաղը շատ
խմբաստան է. նա նեղանում է ու կանչում
է իր սուր կուկերին:



գ ո ը տ



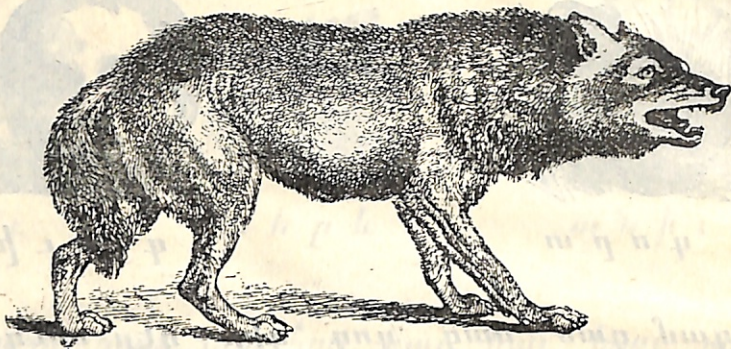
գ լ ո լ խ

գալ գամ գաս սագ գող գիր գէր սուգ տալ
լալ սալ լալ-կան լը-սել լա-րել գը-րել գը-րող
մը-նալ Գրի-գոր Գէ-որգ Գա-լուստ Լու-սիկ
Մկրտիչը գրել գիտէ:—Գէորգը մի նամակ է
գրել Արամին:—Մինասը գնալու է Երեան:—
Լուսիկը սրել է իր սիրուն մկրատը:

Ա շ ո լ զ Գ է ո ը գ ի խ ա ղ ը



Գրիչ, արի մի գիր գրեմ Գալուստին.
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Մեր Գալուստը ինքը գրել չգիտէ,
Նա ուրիշին գրել տալը լաւ գիտէ:
Գրիչ, արի մի գիր գրեմ Գալուստին,
Մի գիր գրեմ, նամակ գրեմ Գալուստին:
Ես Գէորգն եմ, երգել գիտեմ, գիր գիտեմ,
Գրել գիտեմ, խաղերս անգիր գիտեմ:
Հիմա կուգեմ մի գիր գրեմ Գալուստին:
Մի գիր գրեմ նամակ գրեմ Գալուստին:



Գ ա յ Լ

այլ սայլ այս այն հայր մայր Հայաստան հայ
Հայ լայն հայ-ըն-նիք Եսայի այ-ըի

Գ ա յ Լ ն ու աղւէսը

Գայլն ու աղւէսը ըն-
կերներ էին: Մէկ անգամ
Աղւէսն ասում է գայլին.

—Սիրելի գայլիկ, ես մի
հաւատան տեղ գիտեմ
գեղումը, կըգնամ մի քա-
նի Հաղ հաւ կընտրեմ, կը-
հանեմ, միասին կուտենք:

Գայլն ասում է.

—Ես հաւի միս չեմ սի-

րում. ես էլ կը գնամ ոչ-
խարի քուրուն, մի Հաղ
ոչխար կընտրեմ, ոչխարի
միսը շատ համեղ է:

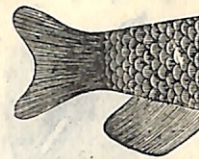
Աղւէսը գնում է հաւի,
իսկ գայլը — ոչխարի: Աղ-
ւէսը մի հաւ է գողանում,
իսկ գայլին շները տես-
նում են և համնում ու մի
լաւ զըզ-զը-զում:

Գայլն ու աղւէսը

Գայլն ու աղւէսը ընկերներ էին: Մէկ ան-
գամ աղւէսն ասում է գայլին. — Արեւի գայ-
լիկ, ես մի հաւատան տեղ գիտեմ գեղումը,
կըգնամ մի քանի Հաղ հաւ կընտրեմ, կըհա-
նեմ, միասին կուտենք:



ն ա պ տ ս տ ա կ



պ ո չ



կ ա պ ի կ

պատ կապ պաս պար պաղ պոչ պինչ պարապ
պապիկ պատիւ պատանի պէտքական պապական
պէտք պարան պարոն այսպէս այնպէս պակաս

Արաբիկն ու Արշակը

Ես մի նաւակ պիտի գրեմ հայրիկիս, —
ասում է Արաբիկը. — ինչպէս կըգրեմ, իս-
նի որ բոլոր գրերը կըգրեմ, հայրսնում
է Արշակը. — ինչպէս որ գրեմ, այնպէսն էլ
կըբաւե, պարտաւսանում է Արաբիկը:
Բայց դրանք, ինչ գիր որ կըգրեմ, ես
կըսող եմ նրա քեր մի խաւ դնեց:

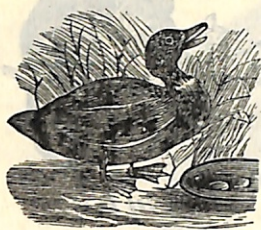
Աշխատասէր Պետրոսը

Պետրոսը ու-սում-հա-
ւա-նի աշակերտ էր: Նա
գիշերը գիր շատ էր գրում
լամպի լուսումը: Մի գի-
շեր էլ ասում է մայրը:

Պետիկ, մատաղ, հերիք
է ինչքան որ զըբէ ես, էլ

մի գրի, լամպի լուսումը
երկար չեն գրի, աչքերի
համար լաւ չէ: Պետրոսը
պատասխանում է:

—Մայրիկ, քիչ էլ սպա-
սիր, այս լուսէիս կաւար-
տեմ:



բ ա դ



դ ա ն ա կ

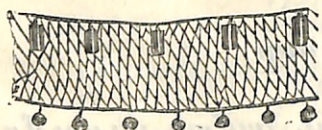


բ ու

բ ա դ բ ա կ բ ա ն դ ա դ ու դ ա ս գ ող ս ա ը դ մ ա ը դ
դ ա ը դ բ ա ը բ ե ը ա ն բ ու դ է գ դ ա ն ա կ Դ ե ը ե ն ի կ
Բ ա դ ա լ Բ ա ը ս ե դ Դ ա ն ի է լ Դ է ը բ է ն դ Բ ա գ ը ա տ

Ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.

Մ ե լ ը ո ն, Գ ա ս ա ղ ա ը և Բ ա ղ դ ա ս ա ը. ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.
Շ ա տ պ լ պ ը լ ա ն մ ի ա ս տ ղ տ ե ս ա ն. ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.
Ե ը բ ա ս տ ղ ի հ ե տ մ ի տ ե ղ հ ա ս ա ն. ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.
Մ ի խ ո ը ու լ ա յ ն ք ա ը ա յ ը մ ը տ ա ն. ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.
Ա. յ ն տ ե ղ գ տ ա ն Ս ու ը բ Մ ա յ ը ի կ ի ն. ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.
Ա. մ է ն ա ս ու ը բ Մ ա ն ու կ գ ը ը կ ի ն. Ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.
Շ ա տ պ ա ը գ լ ն ե ը տ ը լ ի ն Ն ը ը ա ն. ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.
Ո ս կ ի, կ ը ն դ ը ու կ շ ա տ պ ա տ լ ա կ ա ն. ա. Լ. Ե. Թ. Ի. Ս.



ց ա ն ց



կ ա ց ի ն

կ ա ց լ ա ց ց ե ց բ ա ց բ ա յ ց ա յ ց ց ա լ ց ա ն ք ց ա խ
ց ե խ ց ա մ ա ք ց ո ը ե ն ց ե ը ե կ գ ը ե ց ի գ ը ե ց ի ը գ ը ե ց
գ ը ե ց ի ն ք գ ը ե ց ի ք գ ը ե ց ի ն գ ն ա ց ի գ ն ա ց ի ը գ ն ա ց

ա ե է ը ի ո ու ա յ բ գ դ զ լ խ կ հ զ մ ն
շ շ պ ս տ ը ց ք

Ա. Ե. Է. Ը. Ի. Ո. Ո. Ի. Ա. Յ. Բ. Գ. Դ. Ձ. Լ. Խ. Կ. Հ. Ղ. Մ.
Ն. Շ. Չ. Պ. Ս. Տ. Բ. Յ. Ք.

Անխարստներ Ախարստներ
Ախարստներ ուսումնարանի սյուսկերը եր. նա
գիշերը գիր լսար եր գրում լսանքի լուսումն.
մի գիշեր էլ սառում է մայրը - Ախարիկ, մա-
յրադ, հերիք է ինչիսն ուր գրեց ես, էլ մի գրիկ,
լսանքի լուսումն երկար չեմ գրիկ, սպիտիկ հա-
մար լսար էի:

Ա. ը մ ի կ ն ու Ա. ը շ ա կ ը

— Ես մի նամակ պիտի
գրեմ հայրիկիս, — ասում
է Ա. ը մ ի կ ը:

— Ի՞նչ պէս կը գրես, քա-
նի որ բոլոր գրերը չը գի-
տես, հարցնում է Ա. ը շ ա կ ը.

Ինչքան որ գիտեմ, այն-
քանն էլ կը բաւէ, պա-
տասխանում է Ա. ը մ ի կ ը:
Բացի զը ա ն ի ց, ինչ գիր որ
չը գիտեմ, ես կարող եմ

նրա տեղ մի խաչ դնել:
Դիցուք՝ պիտի գրեմ տեա-
րակ, բայց ը գիրը չը գի-
տեմ, ես կը գրեմ տեա+ա կ
կամ Մ ա ը գ ա ը ի ա՝ կը գրեմ
Մ ա + գ ա + ի ա:

— Հասկանում եմ, այդ
կարելի է: Ձէ, դու շատ
լաւ ասեցիր. ես էլ էգուց
իմ մայրիկին կը գրեմ նա-
մակ:

Հ ր ա ց ն ե լ

Մա+կոս. Գարե+ին. Մա-
նու+ակ. Սար+իս. Մի-
+աս. Ծաղի+. Կիրա+ոս.

Մկր+իչ. վարդապ++ . ա-
ռաջն++++. եկեղ++++.
Կար+ս++++. Մարտի++++.



կ ո վ

ո վ



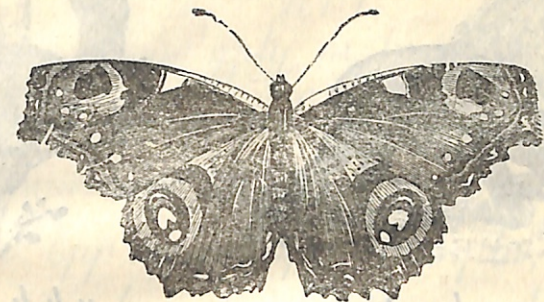
վ ա ր դ

ով կով սով հով գով վար վատ վաղ վիշ վուշ
տարով բարով սարով քարով տանով տեղով
վան վահան վարդան վարդունի վաղինակ



Ժ ա ո

առ տառ ծառ առած ծռած ծումռած սառած
մեռած ծիծեռնակ բառ բառով տառով աստառ
պայծառ կայծակ կուռը դուռը նուռը Ռոստոմ
ծուռը խառը գառը սառը ամառը ռամիկ ձեռը
Աստուած Աստուածածին Աստուածային Ծատուր



Թ ի Թ ե ո

Թաթ Թուր Թուր կաթ Թռչուն երկուշաբթի
երեքշաբթի չորեքշաբթի հինգշաբթի ուրբաթ
շաբաթ կիրակի

Թիթեռի թևերը շատ բարակ են լինում:
Թամարը երկու կթոց թուզ է բերել:
Թամարի հայրը գնացել է Թաւրիզ:
Թումասի տանը շատ թուրքեր կան:

Գ ա ո Ն ո լ կ

Մի լար, գառնուկ սիրա-
կան,
Պըստիկ տղի դու նման.
Կըգայ մայրըդ, հետը շատ
Կըբերէ քեզ անուշ կաթ:

Շ ո լ շ ա ն

Իմ սպիտակ թերթերում

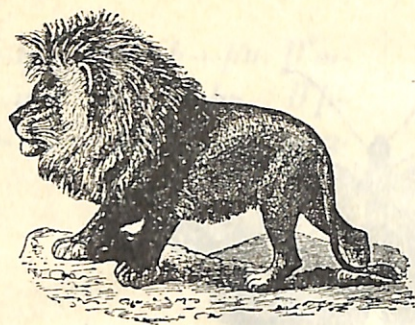
Մեղու, բզեզ և թիթեռ
Կարող են հանգիստ գտնել
Իբրև ագնիւ գեոուններ:

Կ ո ո լ ն կ ն ե ռ

Կը՛ռ, կը՛ռ կըռ-կըռան,
Կըռունկները հա թըռան,
Կըռունկների թևի տակ
Եկաւ ամառ մեր դռան:



18122-59
898 (11377-57)



առիւծ



սկիւր

Իւր իւղ գիւղ շիւղ բիւրեղ Կիւրեղ աղբիւր միւս
հիւսիս արիւն հարիւր ծերութիւն գերութիւն
գիտութիւն ծուլութիւն պատմութիւն գրութիւն
տէրութիւն պետութիւն

Առիւծը գազան է. նա գազանների թագա-
ւորն է: Սկիւռը կրծող կենդանի է. նա գիտէ
մագլցել ծառերի վրա: Արծիւը թռչուն է. նա
գիշատիչ է և թռչունների թագաւորն է:

Արշակի նամակը

Սիրելի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել
ու կարգալ: Տես ահա նա-
մակ եմ գրում քեզ, որ
կարգաս և ուրախանաս:
Ես զեռ բոլոր գրերը չը-
գիտեմ: Երբ որ բոլորը սո-
վորեմ, աւելի շուտ-շուտ
կըգրեմ: Հիմա այսքանս
բաւական է:

Հայրիկիս ասա որ գը-
րելու տետրակներ շատ
առնէ: Մեզանում շատ
գրել են տալիս, շարու-
նակ գրում ենք ու գրում:
Առաջ մեր գրածն ենք
կարդում և ապա տպածը:

Ցտեսութիւն, մայրիկ:

Քո Արշակ:

Սիրելի նամակ:

Սիրելի մայրիկ.

Ես հիմա գիտեմ գրել ու կարգալ: Մեն
սես նամակ եմ գրում քեզ, որ կարգաս
և ուրախանաս: Ես դեռ բոլոր գրերը
չգիտեմ: Երբ որ բոլորը սովորեմ, աւելի
շուտ-շուտ կըգրեմ: Հիմա այսքանս
բաւական եմ:

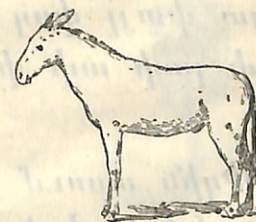
Մայրիկիս ասա որ գրելու տետրակներ
շատ առնէ: Մեզանում շատ
գրել են տալիս, շարունակ գրում ենք ու գրում:
Մուսգ մեր գրածն ենք կարդում և
ապա կարդում ենք տպածը:

Մտեսութիւն, մայրիկ.

Քո Սիրելի:



եղջերու



ջորի

Քաջ եղինջ ականջ ջրկիր ջաղաց ջաւահիր

Մ ա ռ ծ ն ե ր

Արիւնն արիւնով չեն լանալ, արիւնը ջրով
կըլանան: Զուրն իր գնացած տեղովը կերթա:
Մի աման ջուր, ով ուզի՝ տուր: Զաղացն իրա-
սածը կանի, չանչախի գլուխը կըցաւի:

Ընկերասէր եղջերուներ



Մի ծաղկաւէտ և խո-
տառատ սարի վրայ արա-
ծում էին երկու եղջերու:
Նրանցից մէկը մի քանի

խոտ ու ծաղիկ պոկեց և
միւսին տըւաւ՝ ասելով.

— Ընդունիր, եղբայր,
այս խոտը, թէև սա ոչ մէ-
կիս պակաս չէ:

— Շատ և շատ շնորհա-
կալ եմ, պատասխանեց
միւսը, ինչո՞ւ չըշահենք
մէկ մէկու սիրտ, թէկուզ
մեզ անպակաս սարի ա-
ռատ խոտով:

Փ ի ղ



Փայտ փայլ փող թուփ քափ փակ տափ չափ
ծափ լափ ափ փափա փափախ փառք փափագ

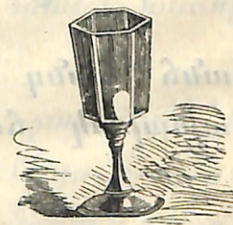
Փղին ասում են փիլ: Փիղը շատ փառահեղ
կենդանի է: Փղերը լինում են և ընտանի և վայ-
րենի: Վայրենի փղերը շատ կատաղի են լինում,
երբ որ բարկանում են:

Կ ա տ ու լ

Կատուն եկաւ, փիսիկ, փիսիկ,
Հազար նազով, ինչպէս հարսիկ.
Դունչը սրբեց թաթիկներով,
Մազը սանդղեց չանչիկներով.
Կատու, կատու, է՛ր ես տրտում.
Թէ՛ մկներն են հիմա արթուն:
Կատուն ասեց—միայն, միայն.
Այսինքն թէ՛—այո՛, այո՛:

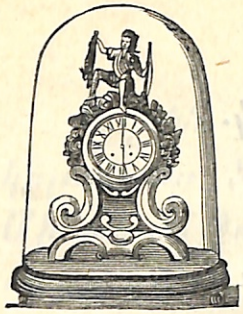
Մ ա ն ու շ ա կ

Կապոյտ գլխով, կանաչ ոտով
Ես ծաղիկ եմ անուշ հոտով.
Թէև տունկս փոքրիկ է, ցած,
Արօտներում միշտ թաք կացած,
Բայց իմ փունջս ամենի տան,
Թէ աղքատի, թէ մեծատան,
Իբրև գարնան առաջին զարդ,
Կարէ տեսնել ամեն մի մարդ.
Ես եմ սիրուն գարնան գուշակ,
Իմ անունըս է մանուշակ:



բ ո յ ն
Ժամ կուժ ուժ ուժեղ ուժով այժմ բաժակ ժամ

բ ա ժ ա կ



Իմ ժամացոյցս շատ ուղիղ է
բանում: Ժամացոյցն ունի երկու
սլաք, մէկը ցոյց է տալիս բոպէն,
իսկ միւսը՝ ժամը: Ժամ ցոյց տւող
սլաքը փոքր է, իսկ բոպէն ցոյց տը-
ւողը—մեծ:

ԾԻՏԸ ԵՒ ԲԱԶԷՆ

Ծիտը ծառին ծըլւելում է.
ծիւ, ծիւ, ծիւ...
Բազէն գլխին պըտըտում է.
վնւյ, վնւյ, վնւյ...
Ծիտը լըռեց, ծիտը վախեց.
վնյ, վնյ, վնյ...
Բազէ, թը՛ռռ, բազէ, թը՛ռռ...
հնյ, հնյ, հնյ...
Բազէն թռան, բազէն փախաւ,
Ինչ լաւ էլաւ, հէ, հէ, հէ...



ճ ա ն ճ

ճանճ ճանգ կարճ ճրագ ճիտ ճիճու արճիճ
ճախարակ ճարտար անճար հաճար ճեմարան
ճառագայթ ճահիճ

Ճրագն իր տակին լոյս չի տալ:
Պտղատու ծառը ճղները կախ կըգըցի:

Վանաշակ

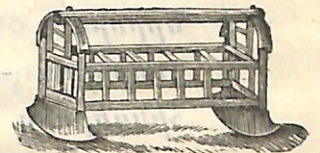
կապոյտ գլխով, կանաչ ուրով
Եւ ձաղիկ եմ անաշ հոսով
Եկե քունկս փոփրիկի, քա՛ն.
Արօրնետում միշտ թափ կաշա՛ն,
Բայց իմ փունկս ամենի քան.
Եկ աղխարի, եկ մեծաքան
Խորն գարնան ատագին քարդ,
կարե քտանեց ամեն մի մարդ:
Եւ եմ սիրուն գարնան գուշակ,
Իմ անունս է վանաշակ:



ձ ու կ



Ձ ի



Օ ր օ ր օ ց

ձի օձ օր օղ օղ ձոր ձագ ձայն ձօղ ցօղ ձիւն
ձեզ ձեռք ձէթ ձմեռ ձմերուկ տանձ խնձոր

- Անձրե օրը հաւերին ջուր տըւող շատ կլինի:
- Մի ծաղկից օձը թոյն է շինում, մեղուն—մեղր:
- Օձի գլուխը որ ցաւի, կըտանի ճանապուհը կըղնի:
- Օձն առաջ իր տաքացնողին կըկծի:
- Խօսքը մերը, տունը մերը:

Նոր տարու երգ

Արի դու արի, քո գալըդ բարի,
 Միրուն նոր տարի, նոր օրեր բեր մեզ:
 Ձիւն տուր սարերին, անձրև՝ արտերին,
 Կարկուտը չարին, գով արևը՝ մեզ:
 Անթուփ ծաղիկից, աններկ կարմրուկից,
 Բարի ցաւերից ազատ պահիր մեզ:
 Մայրական գթով, գրկաբաց ձեռքով,
 Ուրախ ժպիտով առ քո գիրկը մեզ:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
 մէկ երկու երեք չորս հինգ վեց եօթը ութ ինը տասը

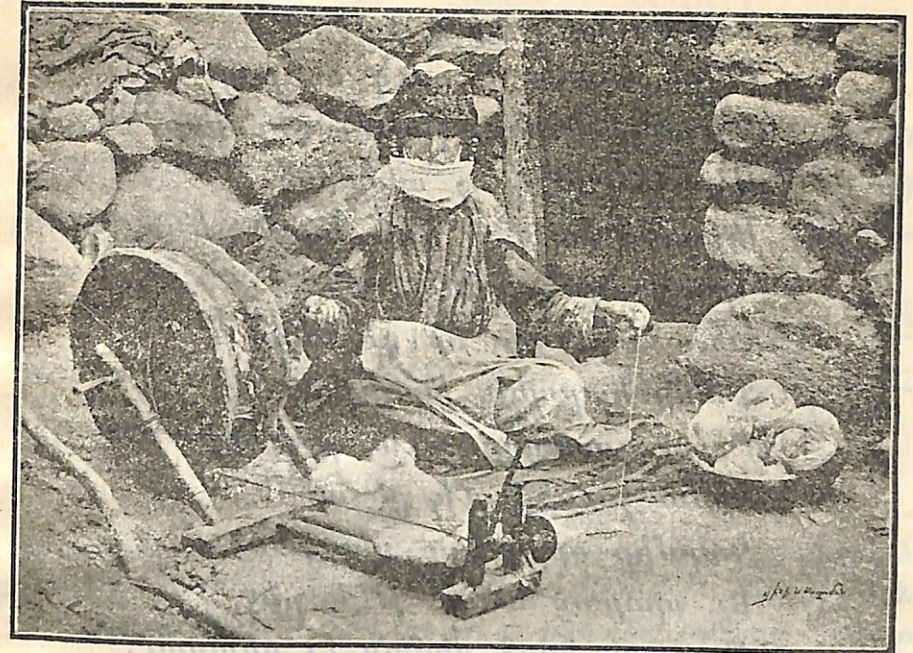
առաջին
 երկրորդ
 երրորդ
 չորրորդ
 հինգերորդ



եօթը

վեցերորդ
 եօթներորդ
 ութերորդ
 իններորդ
 տասներորդ

եօթը տասներեօթը քսաներեօթը եօթանասուն
 արդեօք կարծեօք եօնջա եօրդա գեօլ



Ճախարակի երգը

Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Մանիր սիպտակ մալանչներ,
 Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
 Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:
 Ձէթ եմ ածել ականջներդ,
 Նոր շինել եմ շրտաւիկ,
 Դէհ, շուտ շարժիր լայն թևերդ,
 Ոստեր շինիր սրբուկի:
 Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
 Լիսեռնիկդ պըտըտիր,
 Մանիդ թելեր հաստ ու բարակ,
 Իլկիդ վրա փաթաթիր:
 Տիգրանիկս գուլբա չունի,
 Հանդ է գնում ոտաբաց,

Գաբրիէլըս չուխա չունի,
Միշտ անուժ է սուգ ու լաց:
Զըւալ չունինք, չաթու չունինք,
Ոչ սամոտէն, ոչ պարան,
Այսպէս աղքատ դեռ եղած չենք,
Կըտըրւել է ամեն բան:
Դեռ հարս էի, որ գործեցի
Քանի կարպետ խալիչա,
Բայց դրանցից շուտ զրկւեցի,
Հիմա չունիմ մի քեշա:
Կարմիր օրըս երբ սկսեցաւ
Եւ պարտք մնաց, թէն քիչ,
Պարտատիրօջ սիրտն էլ սկսեցաւ,
Եկաւ տարաւ ամեն ինչ:
Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ,
Մանիր սիպտակ մալանչներ,
Մանիր թելեր հաստ ու բարակ,
Որ ես հոգամ իմ ցաւեր:



Փ ա յ տ օ ն

Փուրգօն Փրանսիա Ա.Ֆրիկա



Ե ա, Ե ա

բարութեան չարութեան հետեւալ ստորադրեալ
ստորագրեալ պաշտօնեա քրիստոնեա միմեանց
լուսնեակ որդեակ հոգեակ Եաղուբեան Գեան-
Նեցեանց Եսայեանց Կարապետեան

Որդեակ, լսիր հօրդ խրատը:—Արմիկ, հո-
գեակս, չարութիւն մի անիր:—Երեխէք, մի կըռ-
ւէք միմեանց հետ:

յ հնչուժ է ինչպէս հ

յոյս յոյն յարդ յարգ յարկ յիշատակ յիշել յանկարծ
յայտնի յատակ Յիսուս Յակօբ Յովսէփ Յարութիւն
յունւար յունիս յուրիս յիսուն յաճախ յաջորդ յօժար

յ անձայն

Տղայ երեխայ ընծայ հսկայ արքայ ճանպայ օրւայ
տարւայ վրայ աբեղայ առօրեայ: (Նա) գայ տայ լայ
կայ գնայ մնայ աղայ կարդայ:

Եօտաձայն

հայ վայ չայ փայ Նոյ հայր մայր վայր ծայր գայլ սայլ
փայլ այլ բայց այծ լոյս բոյս կոյս քոյր

Վերացած

սա դա նա սրա դրա նրա ահա հիմա (դու) ասան աղան
արան կարդան խնդան գնան մնան (օտար բառեր և յատուկ
անուններ) խաթա բալա մաշա բօշա ուստա Յուդա
Երեմիա Իտալիա Ասիա Աֆրիկա Ամերիկա



Այբուբեն սովորական կարգով

ա բ գ դ ե զ ը թ ժ ի լ լւ ծ կ հ ձ ղ մ
յ ն շ ո չ պ ջ ռ ս վ տ ր ց ռ փ ք է օ ֆ

Ա Բ Գ Դ Ե Զ Է Ը Թ Ժ Ի Լ Խ Ծ Կ Զ Դ
Ճ Մ Յ Ն Շ Ո Չ Պ Ձ Ռ Ս Վ Տ Ր Յ Ի Փ Ք
Օ Ֆ

ա ե, բ թ, գ ֆ, դ ք, ե ն, զ, լ շ,
ը լ, ը թ, ժ շ, ի թ, լ լ, խ խ, յ ձ, կ
հ, չ շ, դ ղ, ե ք, մ վ, յ յ, ն ն, շ լ
ռ ռ, չ շ, պ ֆ, գ ջ, ո լ, ս լ, փ փ, ք
Ա, բ թ, գ ֆ, լ լ, փ փ, ֆ ֆ, օ օ, ֆ ֆ
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10



Ա Բ Ա Ղ Ա Ղ

Աքաղաղը կանչում է—

Ծուղրուղու...

Ղու—ղու—ղու...

Պառաւ նանը զարթնում է.

Տա—տա—տա...

Պա—պա—պա...

Աքլար, ինչո՞ւ կանչեցիր,
Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու—դու,

Այ ջու—ջու...

Ախ նանի, ջան նանի,

Մեզ մի վեր կացնի.

Թող մի քիչ էլ մընանք,

Քրնից լաւ կշտանանք,

Աքլարը շուտ է կանչում,

Աքլարը չի ամաչում:

Ախ աքլար, վայ աքլար,

Դու աղէսի փայ աքլար,

Ինչո՞ւ վաղ վաղ կանչեցիր,

Ինչո՞ւ նանին զարթեցրիր,

Ախ դու—դու,

Այ ջու—ջու...



Ժամից բարձր, քնից
քաղցր ոչինչ չկայ... երե-
ւի համար:

ԽԵԼՕՔ ԳԼՈՒԽԸ

Բերանն ասեց.— Ես ա-

մեն ինչ կուտեմ կըխըմեմ:

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Լեզուն ասեց.— Ես ինչ

ուղեմ, կասեմ կըխօսեմ:

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Ձեռներն ասեցին.

— Մենք ամեն ինչ կըշի-

նենք, կըքանդենք:

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Ոտներն ասեցին.—

— Մենք ամեն տեղ կեր-
թանք, ման կըզանք:

Գլուխն ասեց.— Հը՛մ...

Բերանն ու լեզուն, ձեռ-

քեռն ու ոտներն ասեցին

զլխին,

— Ինչո՞ւ ես «հը՛մ» ա-

նում:

Գլուխը պատասխանեց.

— Ինչ անէք չանէք, առաջ

ինձ պիտի հարցնէք:

Ոտներն ու ձեռները

կուչ եկան, բերանը մնաց

բաց, իսկ լեզուն կակա-
գելով ասեց.

—Հա... ըղըղորդ է ա-
սում գըզըլուկուխը...

Ոտքով ման եմ գալիս,
Ձեռքով աշխատում,



ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՏԻԷՐ

Արև, արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ.
Նախշուն քարին տիտիկ*)

արա,

Մեր ոչխարին մտիկ արա,
Իսկ գառներին ճիտիկ*)

արա:

Որ գայլը գայ՝ տուտիկ*)
արա:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Արև, արև, եկ, եկ,
Զիզի քարին վէր եկ:
Սև-սև ամպեր հեռացէք,
Արևին ճանապա տըւէք.

Աչքովս տեսնում եմ,
Ականջով լսում.

Իսկ իմ չարն ու բարին,
Իմ լաւն ու վատը

Ո՞վ է իմանում.

—Խելօք գլուխս:

Թողէք դա գայ մեզ մօտ,
Դրա լոյսին ենք կարօտ:
Կարմիր արև, եկ, եկ,
Նախշուն քարին վէր եկ:

Արևը յաղթեց ամպերին,
Շողքը ձգեց սարերին,
Զիզի քարը, տես—տես,
Պըսպըղում է ոսկու պէս:
Սիրուն արև, միշտ եկ,
Զիզի քարին վէր եկ:

ՄՐՋԻԻՆ ՈՒ ԼՈՒՆ

Մըջիւնն ու լուն եղ-
բայրացան և միասին գնա-
ցին դաշտ զբօսնելու: Այդ-

*) Մանկական բառեր են. տիտիկ արա—նստիր: Ճիտիկ արա =
ըզգիւր: Տուտիկ արա—ծեծիր:

տեղ զբանք դէմ առան մի
առւի:

Լուն ասեց.—Ես մի ոս-
տիւնով կարող եմ թռչել
առւի միւս կողմը, իսկ դու
ի՞նչ կանես:



—Ես էլ կարող եմ ցատ-
կել, ասեց Մըջիւնը:

Լուն կուշ եկաւ, բոլոր
ուժը հաւաքեց ու յան-
կարժ թռաւ առւի միւս
կողմը: Մըջիւնը նոյնպէս
բոլոր ուժը հաւաքեց,
ցատկեց ու ընկաւ առուն:
Նրա բախտիցը ջրի մէջ
մի թուփ խոտ կար բը-
սած, ընկաւ խոտի վրայ
և խեղդելուց ազատեց,
բայց տեսաւ որ չըպիտի
կարողանայ ցատկել միւս
կողմը, կանչեց Լուն եղբօ-
րը և ասեց.

Սիրելի եղբայր, ջուրը
կըմեծանայ ու ինձ կը-
խեղդի, մի ճար արա, այս
փորձանքիցն ինձ ազատիր:
Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ խոզին ու ասեց.

Խոզիկ—խոզիկ, մազիկ
տուր, մազից շինեմ մի
պարան. պարանը գցեմ
առուն, Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:



Խոզը պատասխանեց.—
Եթէ ինձ համար կաղին
կըբերես...

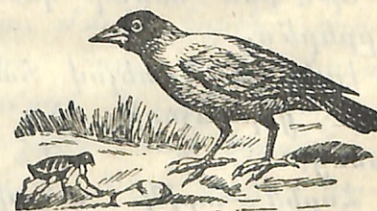
Լուն թռչկոտելով հա-
սաւ կաղնի ծառին ու ա-
սեց:



Կաղնի—կաղնի, կաղին
տուր, կաղինը տամ խո-
զիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Կաղնին պատասխանեց.—
Եթէ ագռաւին իմ վրայից
կըբշես...

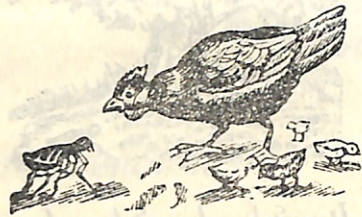
Լուն թռչկոտելով ագ-
ռաւին հասաւ և ասեց.



Ագռաւ—ագռաւ, կաղ-
նուն թող, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկին ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Ագռաւը պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար հաւի
ձագիկ կըբերես...

Հուն թռչկոտելով հա-
սաւ հաւին և ասեց.



Հաւիկ—հաւիկ, ձագիկ
տուր, ձագիկը տամ ագ-
ռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձ կա-
ղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն. Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:

Հաւը պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար կուտ
կըբերես...

Հուն թռչկոտելով հա-
սաւ ցորնահորի մօտ և
ասեց.

Հորիկ—հորիկ, կուտիկ
տուր, կուտիկը տանեմ

հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ



կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գը-
ցեմ առուն, Մըջիւն եղ-
բօրս ազատեմ:

Հորը պատասխանեց.
—Եթէ մուկը ինձանից
կըհեռացնես...

Հուն թռչկոտելով հա-
սաւ մկանը և ասեց.



Մուկիկ—մուկիկ, ինձ լսի,
ցորնի հորին մի դիպչիւր,
որ հորիկին ինձ կուտիկ
տայ, կուտիկը տամ հա-
ւիկին, հաւիկը ինձ ձա-
գիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշ-
ւի կաղնուց, կաղնին ինձ
կաղին տայ, կաղինը տամ
խոզիկին, խոզիկը ինձ
մազիկ տայ, մազից շի-
նեմ մի պարան պա-

րանը գցեմ առուն, Մըջ-
իւն եղբօրս ազատեմ:

Մուկը պատասխանեց.

—Եթէ ինձ կատից կա-
զատես...

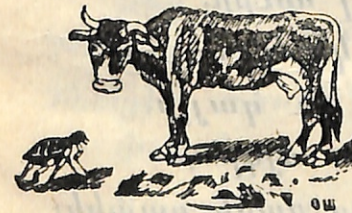
Հուն թռչկոտելով հասաւ
կատին և ասեց.



Կատիկ—կատիկ, թող
մուկին, մուկը քաշւի հո-
րիցը, որ հորիկին ինձ կու-
տիկ տայ, կուտը տանեմ
հաւին տամ, հաւիկը ինձ
ձագիկ տայ, ձագիկը տամ
ագռաւին, ագռաւը քաշւի
կաղնուց, կաղնին ինձ մա-
զիկ տայ, մազից շինեմ
մի պարան, պարանը գցեմ
առուն, Մըջիւն եղբօրս
ազատեմ:

Կատուն պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար կաթ
կըբերես...

Հուն թռչկոտելով հասաւ
կովին և ասեց.



Կովիկ — կովիկ, կաթիկ
տուր, կաթը տանեմ կատ-
ւին տամ, կատուն մու-
կին չըդիպչի, մուկը քաշ-
ւի հորիցը, հորիկը ինձ
կուտիկ տայ, կուտը տա-
նեմ հաւին տամ, հաւիկը
ինձ ձագիկ տայ, ձագիկը
տամ ագռաւին, ագռաւը
քաշւի կաղնուց, կաղնին
ինձ կաղին տայ, կաղինը
տամ խոզիկին, խոզիկը
ինձ մազիկ տայ, մազից
շինեմ մի պարան, պարա-
նը գցեմ առուն, Մըջիւն
եղբօրս ազատեմ:

Կովը պատասխանեց.
—Եթէ ինձ համար խոտ
կըբերես:

Հուն գնաց դաշտից մի
խորոմ խոտ քաղեց, տա-
րաւ կովին տըրաւ:



Կովը նրան կաթ տըրաւ,
կաթը տըրաւ կատին,
կատուն հաշտեց մկան
հետ, մուկը հորին չըդի-
պաւ, հորը լըւին կուտ
տըրաւ կուտը տարաւ
հաւիկին, հաւը նրան ձագ
տըրաւ, ձագը տարաւ ագ-

ռաւին, ագռաւը թռաւ
կաղնուց, կաղնին էլ կա-
ղին տըւաւ, կաղինը խո-
զին տըւաւ, խոզիկը մի

մաղ տըւաւ, մաղիցը պա-
րան շինեց, պարանը կա-
մուրջ գցեց, մըջիւն եղ-
բօրն ազատեց:



ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԵՐԳ

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այգին.
Գնացին, տեսան՝ այծն է կերել այգին:
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել այծը.
Գնացին, տեսան՝ գայլն է կերել այծը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել գայլը:
Գնացին, տեսան՝ սուրն է կերել գայլը:
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել սուրը.
Գնացին, տեսան՝ ժանգն է կերել սուրը:
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին,
Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:

Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել ժանգը.
Գնացին, տեսան՝ իւղն է կերել ժանգը:
Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել իւղը.

Գնացին, տեսան՝ մուկն է կերել իւղը:
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է կերել մուկը.
Գնացին, տեսան՝ կատուն է կերել մուկը:
Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,
Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
Այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել կատուն:
Գնացին, տեսան՝ հարսն է տարել կատուն:
Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,
Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի գատիկ:
Գնացէք, տեսէք՝ ո՞վ է տարել հարսը:
Գնացին, տեսան՝ փեսան է տարել հարսը:
Փեսան ու հարսը, հարսն ու կատուն,
Կատուն ու մուկը, մուկն ու իւղը,

Իւղն ու ժանգը, ժանգն ու սուրը,
 Սուրն ու գայլը, գայլն ու այծը,
 Այծն ու այգին:

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:
 Գնացէք, տեսէք՝ ով է տարել փեսան.
 Գնացին, տեսան՝ Տէրն է տարել փեսան.

Տէրն ու փեսան, փեսան ու հարսը,
 Հարսն ու կատուն, կատուն ու մուկը,
 Մուկն ու իւղը, իւղն ու ժանգը,
 Ժանգն ու սուրը, սուրն ու գայլը,
 Գայլն ու այծը, այծն ու այգին.

Ձեզ բարի—կենդան, մեզ բարի զատիկ:

Հ Ա Ն Ե Լ ՈՒԿ

Օհանն ու Վանին հանելուկներ էին առաջարկում միմեանց: Հեշտ հանելուկները երկուսն էլ գտնում էին, իսկ դժւարի համար, որ չէին կարողանում գրանել, գանազան քաղաքներ էին ընծայում առաջարկողին, որ նա բանայ հանելուկը: Ահա օրինակ.

— Վանի, աբա ասա. այն ի՞նչն է, որ դուրան արծաթ է, մէջը ոսկի.

— Գիտեմ, այդ ձուռն է, որ դուրսը սպիտակ է, ներսը դեղին: Հիմա ես հարցնեմ.

«Անշուր ջաղաց, անկրակ բաղարջ». այս ի՞նչն է:

— Այդ մեղրահացն է: Դէ հիմա ես հարցնեմ:

— Այն ի՞նչն է ի՞նչ՝ — Տակը քարը է՝ քար չէ՝ վրան քար է՝ քար չէ, խոտ կուտի՝ կով չէ, ձու կածի՝ հաւ չէ...

— Սպասիր, մտածեմ: Ինչպէս թէ «վրան քար է», այդ ես լաւ չեմ հասկանում:

— Ի՞նչ կայ այդտեղ չը հասկանալու: Վերև ու ներքև, կամ տակն ու գլուխը, կամ փորն ու քամակը քար է, բայց քար չէ:

— Յետոյ, համ խոտ է

ուտում, համ էլ ձուռն ածում:

— Այո, այո... էլ մի երկարացնիլ, կամ թէ չէ, մի լաւ քաղաք տուր, ասեմ:

— Շատ լաւ, Երևանը քեզ:

— Երևանը շոգ է, չեմ ուզում:

— Ալեքսանդրապոլ. Նուխի. Շամախի. Բաքու. Դուբայ:

— Չեմ ուզում, չեմ ուզում, չեմ ուզում...

— Ապա ո՞րն ես ուզում...

— Թիֆլիս:

— Օհո, ի՞նչ ախորժակ ունիս... Թիֆլիսը չեմ տալ:

— Իմ ուզածը Թիֆլիսն է. չես տալ, ես էլ չեմ աւելի:

— Այդ ի՞նչ հանելուկ է, որ ես դրա համար Թիֆլիսը քեզ տամ, կարծէ՞ միթէ: Ի՞նչ լաւ, քեզ լինի:

— Դէ լսիր առաջ: Ուտեմ, խմեմ՝ Թիֆլիս. հագնեմ, մաշեմ՝ Թիֆլիս, ես

մի քահլան ձի նստեմ, դու մի լըղրիկ ջորի, ես ուտեմ մածուն ու կաթ, սերն երեսին, իսկ դու...

— Դէ, բաւական է, ասա, եթէ ոչ՝ Թիֆլիսը յետ կը խլեմ:

— Կրիան է կրիան: Այն որ կանգնում ենք վրան, որ մեզ տանի պապոնց տուն, և ասում ենք.. «Կօրա, կօրա, պապոնց տուն»...

— Դու էլ բան ասեցիր... Պապոնցս տունը ես վաղելով եմ գնում և ոչ թէ կրիայի քայլերով: Բայց ճիշտ է, որ նա քարի պէս պինդ պատեան ունի, ու համ խոտ է ուտում, համ էլ ձու է ածում: Բայց Թիֆլիսը շատ է դրա համար, դու թանգ ծախեցիր...



ՄՐՏԱՅԱԻ ԱՂՋԻԿ

Մի փոքրիկ աղջկայ մայրը հիւանդացել էր և բժիշկը մի դառը դեղ էր տրւել խմելու: Աղջիկը

տեսնում է, որ մայրը զրկւելով է խմում դեղը, ասում է.

— Մայրիկ, թող ես խմեմ քո փոխարէն:

Արարայա աղբիկ

Վի փոփրիկ աղբկայ մայրը հիւանաստեղ
հր և բժիշկը մի դատը դեղ հր քսել խմելու:
Աղբիկը քտանում է որ մայրը քրքրելով,
է խնամ դեղը, ասում է

-մայրիկ, թող ես խմեմ քո փոխարեն:

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ

Արեգակը դուրս է եկել պսպրդալով,
Շողքը հերթից ներս է ընկել շողշողալով:
Ծիտը ծառին կրչկչում է ծըլ-ըլալով,
Ձորումն առուն քրչքչում է վըշըշալով:
Ծոյլ տղայի քունն է տարել խրամփալով,
Կօշիկները շունն է տարել մըռմըռալով:

Զինգ պարարանի

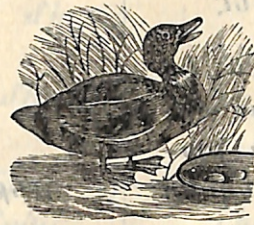
Ես ապրով քտանում եմ, սկսանցով լսում,
Դժով հոսը եմ առնում, լեզբով հաշտակում:
Խակ քուրքն ու քսափը կոշիքն ու կակտոդը
ինչով եմ պահում: Բոլոր մարմնովս եմ շօշա-
փում:

ՀԻՆԳ ԶԳԱՅԱՐԱՆԻ

Ես աչքով տեսնում եմ,
ականջով լսում, քթով հոտ
եմ առնում, լեզբով ճա-

շակում: Իսկ ցուրտն ու
տաքը, կոշտն ու կակուղը
ինչով եմ գգում:

—Բոլոր մարմնովս եմ
շօշափում:

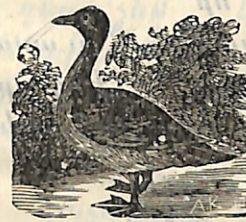


Բ Ա Դ

—Բաղիկ—բաղիկ, կարմիր թաթիկ,
Ուր ես գնում կամաց—կամաց,
Ձագուկներըդ չորս կողմդ առած:

—Ես գնում եմ ջուր գտնելու,
Ձագուկներս լըլանալու:

Ձագուկները մաքուր—մաքուր,
Իսկ ծոյլ տղայքն են անմաքուր:



Ս Ա Գ

Սագիկ մագիկ, իմ սիրունիկ,
Ես քեզ կըտամ քաղցր կուտիկ,
Որ դու ուտես շուտ մեծանաս,
Ուրախ ապրես զըլարճանաս:

Երբ մեծանաս, մեծ սագ դարնաս,
Ես կըխնդրեմ իմ մայրիկիս,
Որ նա ժողէ քո փետուրներ
Եւ ինձ համար շինէ բարձեր:

ԱՂՔԱՏԱՍԷՐ ՇՈՒՆԸ

Շունը պահպանում էր իր տիրոջ տունը: Նա տեսաւ մի մուրացկան բակումը կանգնած, սկսեց վրան հաչել:

— Սիրելի, ասեց աղքատը, բարի եղիր և խղճա ինձ, ահա երկու օր է ոչինչ չեմ կերել:

— Ես էլ նրա համար եմ հաշում, որ տանեցիք լրսեն ձայնս և քեզ բաժին բերեն— ասեց շունը:

— Եթէ այդպէս է, խնդրեմ ընէլսդ դէպի տունը դարձնես և այնպէս հաչես,— ասեց աղքատը, որ տնապահ շան աղքատասիրութեանը չէր հաւատում:



ՀԵՔԻԱԹԱՍԷՐ ԵՐԵՆԷՔ

Չմեռն էր, գիշերը երկար: Գիւննազ տատը գլուխը բարձի վրայ դրած,



ԹԻԹԵՌԸ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿԸ

Մ Ա Ն Ո Ւ Կ

Սիրուն թիթեռ, ինձ ասա, թէ ինչով ես դու ապրում: Ամբողջ օրը խաղում ես, ի՞նչպէս է որ չես յոգնում,

Թ Ի Թ Ե Ր

Սիրուն կանաչ դաշտերում ես ապրում եմ համարձակ, Ծաղիկների հոտն անուշ իմ կերակուրս է միակ:

Բայց իմ կեանքը

շատ կարճ է,

Հաւասար է մի օրի, չէնց որ անցնի ցերեկը, իմ արևն էլ կըմարի:

ննջում էր: Երեխէքը վրայ թափւեցին, քունը փախցրին, որ իրանց համար մի հէքիաթ ասի. նա էլ սկսեց.

էլեւ է չի էլեւ՝ մի արտուտիկ:

Կտուցը սուր՝ մեր Սուրիկի քթի նման:

Բըմբուլը խուճուճ, Արմիկի մագերի նման:

Թւերը փափիկ՝ Արփիկի կոների նման:

Ահա այսպէս սիրուն էր արտուտիկը:

— Բա ինձ նման ոչինչ չունէ՞ր, ասեց Վանին:

— Բա ի՞նձ, ձայն տըլաւ Հոփսիկը:

— Ինձ էլ չասեցիր, տատիկ, լաց էլաւ Նազիկը:

— Սպասեցէք, սպասեցէք, երեխէք, դեռ չեմ վերջացրել, ամենքիդ էլ բաժին կըհասնի, — ասեց տատիկը և շարունակեց.

— Աչիկներն այնպէս նախշուն էին, ինչպէս Վանինի աչքերը:

— Կատարը այնպէս կարմիր էր, ինչպէս Հոփսիկի թշերը:

— Ոտներն այնպէս բարակ էին՝ ինչպէս Նազիկի մատները:

— Ես ոտները չեմ ուզում, գանգատուեց Նազիկը:

— Բա ի՞նչը կուզես, Նազիկ: Եթէ «տոտիկներ» ասեմ, կոնկես, — ասում է տատիկը:

— Չեմ ուզում, ոչ ոտները կուզեմ, ոչ տոտիկները, ես աչիկներն եմ ուզում:

— Աչիկներն ինձ է տըլաւ տատիկը, քեզ չեմ տալ, գոչեց Վանին:

— Նազիկ, կուզե՞ս, կատարը դու վեր առ, տոտիկները ես կըվերցնեմ, ասեց Հոփսիկը:

— Չեմ ուզում, ես աչիկներն եմ ուզում, պընդեց Նազիկը:

— Վանի, դու կատարը վերցրու, ես տոտիկները, իսկ Նազիկը՝ աչիկները, խնդրեց Հոփսիկը, որ ամեն կերպ աշխատում էր հաշտութիւն ձգել:

— Ինչ եմ անում կատարը, տատիկը ում ինչ որ տըլել է, այն է նրանը, պնդեց Վանին:

— Ճշմարիտ է ասում Վանին, ամեն կողմից գոչեցին երեխէքը:

Նազիկը գոհ չըմնաց և վէճը երկար շարունակեց. բայց տատիկը չէր լսում, նա գլուխը դրել էր բարձին և քնել, էլ չէին կարող զարթեցնել. վեր կացան իրանք էլ մտան տեղները:

Միւս երեկոյին երեխէքը էլի հաւաքւեցին

տատիկի մօտ, որ լսեն հե-
քիաթի շարունակութիւնը:
Նա էլ սկսեց.

—Անցած գարնանը մեր
պարտիզի ծառի վրայ մի
սիրուն կրկու կար: Ես
նստած էի ծառի տակին,
և դուք մէկ-մէկ եկաք ինձ
մօտ:

Երբ որ Սուրիկը ներս
մտաւ, կրկուն կանչեց.—
ԿՈՒ-ԿՈՒ:

Եկաւ Արմիկը, կանչեց.

—ՊՈՒ-ՊՈՒ:

Եկաւ Արփիկը, կանչեց.

—ՏՈՒ-ՄՈՒ:

Եկաւ Հռիփսիկը, կան-
չեց.—ԴՈՒ-ՂՈՒ:

Եկաւ Վանին, ասեց.—
ԲՈՒ-ԲՈՒ:

Եկաւ Նազիկը, կրկուն
էլ ոչինչ չասեց, թըռաւ,
գնաց:

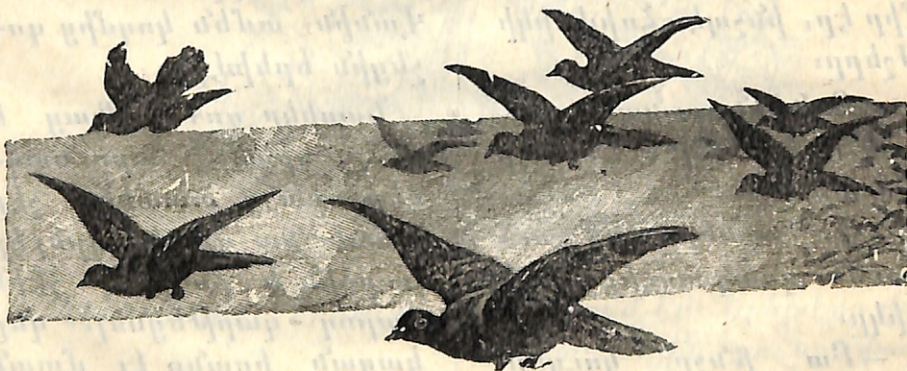
Օ՛խ, Օ՛խ, Նազիկ, Օ՛խ,

Օ՛խ, կրկուն քեզ համար
ոչինչ չի ասել... միաբե-
րան գոչեցին երեխեքը և
ջրգրեցրին Նազիկին:

Նազիկը շատ նեղացաւ,
թէ ինչու կրկուն նրա հա-
մար ոչինչ չի ասել և ըս-
կըսեց լաց լինել:

Տատիկն ասեց.—Նազիկ
գիտե՞ս ինչու կրկուն քեզ
համար բան չասեց. նա
վախեց քեզանից: Ինչ որ
ասէր, դու չըպիտի հաւա-
նէիր, ուրիշն էլ իրանը
քեզ չէր տալ, ինչպէս ան-
ցած երեկոյին:

—Տատիկ ջան, տատիկ,
որ մէկ էլ կրկուն գայ,
ասա՛ ինձ համար էլ մի
բան ասի. ինչ էլ որ ասի,
ես կընդունեմ, — աղաչեց
Նազիկը և այնուհետեւ շատ
խելօքացաւ:



Պ Ս Ա Կ Ն Ե Ր

Վ Ա Ր Դ

Վարդ ծաղկին լինինը նման
Եւ օրինակ հեզութեան,
Թող վարդը հանգստանայ
Մեր մատաղ սրտի վրայ:

Կ Ա Ղ Ն Ո Ի Ո Ս Տ

Կանաչ խոտը դաշտերի
Մեր սրտին է սիրելի
Թող ոստը կաղնի ծառին
Պսակ լինի մեր գլխին:

Մ Ա Ն Ո Ի Շ Ա Կ

Ազնիւ, սիրուն մանուշակ,
Համեստութեան օրինակ,
Տուր մեզ ծաղիկ գեղեցիկ,
Քո քնքոյշ հոտն անուշիկ:

Կանաչ կարմիր պսակին
Թող միանանք միասին,
Եւ յոյսներըս յաւիտեան
Մեզնից լինին անբաժան:

ՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՅԼԸ

Լինում է չի լինում՝
մի այժ: Այս այժը անտա-
ռումը մի տնակ է շինում
և իր փոքրիկ ուլերի հետ

բնակում նրանում: Ամեն
առաւօտ այժը դուրս էր
գնում արածելու, և զը-
նալուց առաջ ասում էր
ուլիկներին.

— Որդիք, դուռը պինդ
փակեցէք, հանգիստ կա-
ցէք, և դրսից ով որ գա-
լու լինի, դուռը բաց չա-
նէք: Իսկ դաշտից վերա-
դառնալիս պողերով բա-
խում էր տնակի դուռը և
ասում.

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպըտուրիկ այծիկներ,
Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը բաց են անում
դուռը, մայրը ծիծ է տա-
լիս նրանց, կրկին գնում
արածելու:

Այս ամենը տեսնում ու
լսում է գայլը: Նա մըտ-
քումը դնում է, որ ուլե-
րին խաբելով՝ ներս մտնի
նրանց տնակը: Մի օր երբ
մայրը դուրսն է լինում,
գայլը գալիս է կամաց-
կամաց, թաթով զարկում
է դռանը և ասում:

Չալիկ-մալիկ ուլիկներ,
Չալպըտուրիկ այծիկներ,

Ելէք դուռը բաց արէք,
Բերաններդ թաց արէք,
Ես ձեզ համար կուրծքս լի
կաթ եմ բերել իւղալի:

Ուլերը մի լաւ ակնջ
են դնում և հասկանում
են, որ դուռը բախողը ի-
րանց մայրը չէ, և պա-
տասխանում են. — Դու մեր
մայրը չես. մեր մօր ձայնը
քաղցր է ու բարակ, իսկ
քո ձայնը հաստ է ու խրո-
պոտ. մեր մայրը դուռը
պողերովն է բախում, իսկ
դու չանգրտում ես ճան-
կերովը: Մի քիչ սպասիր,
ահա մեր մայրը կը գայ,
քաջ Բօղարն էլ հետը:

Բօղար շան անունը որ
լսում է գայլը, իսկոյն հե-
ռանում է սուս ու փուս:

Ուլերի մայրը գալիս է,
գովում է ուլիկներին և
ասում. «Դուք լաւ էք ա-
րել, որդիք, որ դուռը բաց
չէք արել, եթէ ոչ՝ նա ձեզ
ամենքիդ էլ կուտէր»:

Կ Ո Ր Ա Մ Հ Ո Ր Թ Ը

Ձիւն էր գալիս փաթիլ-փաթիլ,
Հետն էլ անձրև կաթիլ-կաթիլ,
Այդ միջոցին մի պառաւ կին
Հորթ էր պտրում դաշտի միջին:

Կովը եկաւ տաւարիցը,
Կուրծք ու ծրծեր կաթով լիքը.
«Հորթուկս ուր է», նա բառանչեց,
Խեղճ պառաւին լացացրեց:

Մինչդեռ այսպէս պառաւ ու կով
Ողբում էին լաց ու կոծով,
Յանկարծ լսեց մի բարակ ձայն.
Կովն իմացաւ, որ հորթն է այն:

Կովը վազեց բառանչելով,
Իսկ պառաւը տընքտընքալով,
Կորած հորթը մօրը գտաւ,
Լիք ծրծերը բերանն առաւ,

Ծրծեց բոլոր կաթն ու տկզեց,
Տանտիկնոջը բան չըթողեց,
Բայց պառաւը այս անգամին
Սիրով ներեց չար հորթուկին:



ԱՆՏԱՌԻ ՄԱՆՈՒԿԸ

1

Անտառի խորքում մի
ճօճ կար կապած և նրա
մէջ մի մանուկ դրած:
Լաց էր լինում մանուկը:
Մայր չըկար մօտը, որ

ծիծ տար, հայր չըկար,
որ պահպանէր: Անտառու-
մը մարդ չըկար:

Մի գթոտ պախրակով
կաթնալից կրծքով՝ եկաւ
ճօճի մօտ իր հորթուկի
հետ և տխուր ձայնով ե-
րեխին ասեց.

Սիրուն երեխայ,
Որք ես մնացել,
Քո անբախտ մօրը
գերի են տարել.
Նա գնաց, կորաւ,
էլ հետ չի գալու,
էլ ոչ մի անգամ
քեզ ծիծ չի տալու:
Նա քեզ փաթաթեց
լայն տերեւերով,
Ճօճի մէջ կապեց,
«նանիկ» ասելով.
Նա լաց էր լինում
աղի արցունքով,
Իր վերջին նանիկն
ասում էր լալով.
«Սեծստերեւ
թաթաշոր,
«Մանրատերեւ
ոտաշոր,
«Քամին կանի՝
ժաժ կըտայ,
«Պախըէն կըգայ՝
ծիծ կըտայ»...

Ահա եկել եմ,
որ քեզ ծիծ տամ ես,
Պահեմ պահպանեմ
իմ հորթուկիս պէս:

2

Պախրան ծիծ տըլաւ ե-
րեխին, երեխան կշտա-
ցաւ ու քնեց: Պախրան
իր հորթին թողեց երեխի
մօտ, իսկ ինքը գնաց մօ-

տերքում արածելու, որ
կաթը շատացնի, և գայ
երկուսին էլ ծիծ տայ:
Հորթը մնաց երեխի մօտ,
օրօրեց նրան և նանիկ
ասեց.—

Նանիկ արա,
նանիկ, նանիկ.
Նանիկ արա,
սիրուն մանկիկ.
Ահա կըգայ իմ մայրիկը,
Կուրծք ու ծրծեր
Կաթով լիքը.
Ամեն գետնի
նա չի նստում,
Ամեն խոտից
չի արածում,
Նա չի խմում
ամեն ջրից,
Աղ չի լիզում
ամեն քարից.
Նա սարէսար
ման է գալիս,
Որք է գտնում,
ծիծ է տալիս.
Որտեղ որ է,
ահա կըգայ,
Ինձ էլ, քեզ էլ,
կուշտ ծիծ կըտայ:
Նանիկ արա,
նանիկ, նանիկ,
Նանիկ արա,
սիրուն բալիկ...

Պախրան կուրծքը լիքը
յետ դարձաւ արօտատե-
ղից և ծիծ տըլաւ երե-
խին էլ, հորթին էլ:

Ով որ տարով կըմեծա-
նայ, մեր երեխան օրով
մեծացաւ: Շատ չանցաւ,
նա դուրս եկաւ ճօճիցը,
մէկ օր չորեքթաթ տւաւ,
միւս օրը ոտքի կանգնեց.
մի քանի անգամ սահեց,
վայր ընկաւ, բայց շուտով
ամրացաւ և սկսեց պախրի
հետեից վազլըզել.

3

Մի թագաւոր որդի չու-
նէր: Երազումն ասեցին.
«Թագաւոր, Աստուած քեզ
մի որդի պիտի տայ ան-
տառի խորքումը»:

Մէկ անգամ այս անգա-
ւակ թագաւորը որսի գը-
նաց իր որսորդների հետ:
Շատ ման եկան, ոչինչ
չըգտան, բայց որ հասան
անտառի խորքը, այնտեղ
մի պախրի հետք գտան և
նրա մօտ երեխի ոտնա-
տեղեր:

ՈՐԲԻ ՊԱՀՈՂՆ ԱՍՏԻԱԾ Է

Փայլուն արևը արդէն մայր մտաւ,
Լուսինն էլ շուտով գնաց թաք կացաւ,
Գիշերւայ մութը աշխարս պատեց
եւ աշնանային ցուրտ քամին փչեց:

Ամեն մարդ քաշեց իր տունը մտաւ,

Ամեն երեխայ մօր գիրկն ընկաւ,

Ամենքը մնացին զար-
մացած և չէին հաւատում
որ երեխի կըլինի ոտնա-
տեղերը. բայց թագաւորն
իսկոյն յիշեց իր երազը և
հրամայեց որսորդներին,
որ երեխի հետքը բռնեն և
ուր որ լինի՝ գտնեն նը-
րան:

Որսորդները գնացին և
երկու ժամ չանցած, մի
սիրուն տղայ բերին թա-
գաւորի մօտ և պատմե-
ցին, թէ ինչպէս գտան
նրան պախրի ծիծը ծը-
ծելին:

Թագաւորը շատ ուրա-
խացաւ, երեխին գրկեց,
համբուրեց և անունը դը-
րաւ Պախրատուր: Պախ-
րատուրը մեծացաւ թա-
գաւորի պալատումը, լաւ
ուսում առաւ, վերջը դա-
ռաւ թագաւոր և մեծ գոր-
քով գնաց իր մօրն ազա-
տեց գերութիւնից:

Միայն խեղճ որբը, որ չուներ հայր, մայր,
Ոչ մի ազգական, ոչ քոյր, ոչ եղբայր,
Ոտքերը բոբիկ, տկլոր ու քաղցած,
Մի տան պատի տակ մնաց կուշ եկած:
Բարի տան-տէրը, վերեւից նայեց,
Թշառ որբիկին ներս հրաւիրեց,
Եւ այնուհետեւ տարաբախտ տղան
Ունէր իր համար տէր ու տիրական:



ԳԻՒԼՆԱԶ ՏԱՏԻ ԹՈՌՆԵՐԸ

Մէկ անգամ Գիւլնազ տատին շրջապատեցին իր թոռները և ստիպեցին, որ տատը թռչնիկներ շինէ նրանց:

Տառն էլ վեր առաւ փոքրիկներից մէկին, դրաւ ծնկան վրայ, երկու ձեռքերից բռնեց, և վեր ու վայր թափ տալով երգեց.

Ղո՛ւ—ղո՛ւ—ղո՛ւ
ա՛ղո՛ւ—ղո՛ւ.

Նակ, նակ, ա—ղու—
նակ, թը՛ռռռ...

Յետոյ մի ուրիշն ընկաւ տատիկի գիրկը և ասեց.

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի կաշաղակ շինե՛ս...

Տատիկը նրան էլ դրաւ ծնկներին և առաջւան պէս երգեց.

Չա՛-չա՛—չա՛, կա՛—չա՛, չա՛
Ղակ, զակ, կա—չա—
—ղակ, թը՛ռռռ...

—Տատիկ ջան, տատիկ, ինձ էլ մի ծիտիկ շինե՛ս, ասեց ամենից փոքրիկը:

Տատիկը նրան էլ վեր ու վայր թռցնելով երգեց.

Ծիտ եմ, ծիտ եմ,
ծըլ-ըլում եմ,

Ծի՛ւ, ծի՛ւ, ծի՛ւ.

Ոստոստում եմ,

Թռչկոտում եմ,

Տի՛ւ, տի՛ւ, տի՛ւ.

Արի, թևիկ,

արի, փետրիկ,

Որ ես դառնամ.

փոքրիկ ծիտիկ,

Փոքրիկ ծիտիկ,

պիծիկ—միծիկ,

թը՛ռռռ...

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԽԱՂ

Պ Ա Ռ Ա Ի Ը

Ջո՛ւ—Ջո՛ւ, Ջո՛ւ—Ջո՛ւ,
իմ վառիկներ,

Սիրուն ճուտեր,

հաւ մարիկներ,

Ոսկեփետուր աքլարիկներ,

Եկէք կերէք

ձեր հատիկներ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ

Չար փիսիկը մօտ է գալիս,
Սև ձագին է մտիկ տալիս.

Թաթը մեկնեց,

վզից բռնեց.

Աբաղաղներ,

հաւ մարիկներ,

Պահպանեցէք

ձեր ճուտիկներ:

ԱՔԱՂԱՂՆԵՐ

Հասէք, հասէք, օգնեցէք,
Չար փիսիկին պատժեցէք:

Հ Ա Ի Ե Ր

Ժողովւենք միանա՛նք,

Չար փիսիկին վրայ տա՛նք:

Բ Ո Ղ Ո Ր Ը

Տեսա՛ք, տեսա՛ք

ինչ եղաւ,

Գող կատուն որ

մեզ տեսաւ,

Խիստ վախեցաւ

ու փախաւ.

Ուրեմն ապրենք միասին,

Որ մօտ չըզայ թշնամին:



Ինչո՞ւ աքլարը կանգ-
նած է բակում, պինդ—
պինդ կանչում է իր կու-
կուրիկուն. — Էնդուր որ
վաղուց արևն է ծագել,
բայց ծոյլ երեխան քնից
չի գարթել: Դեռ չի վեր

կացել, աղօթքն արել, դրպ-
րոցի դասը դեռ չի սովո-
րել: Կանչում է աքլարն
իր կուկուրիկուն, տղայոց
պարտքը միտներն է ձը-
գում:

ՀԱՐՍԻ ՀԱՇԻԻԸ

Երկուշաբթի հաց կը-
թըխեմ, երեքշաբթի լօշ
կըթըրջեմ, չորեքշաբթի
լւացք կանեմ, ուրբաթ
օրը պաս կըկենամ, շաբաթ
օրը ժամ կըգնամ, լոյս
կիրակի փռանց ~ փռանց՝
(հազիւհազ) կըզարդար-
ւիմ, կերթամ հօրանց:

ՉՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿ

Մարտը տալիս է
ձնծաղիկ,
Ապրիլը կապոյտ
մանուշակ,
Մայիսին բացւում է
վարդը,
Սոխակը երգում անուշակ:
Յունիսը մեզ խոտ է
տալիս,
Իսկ յուլիսը առատ ցորեն,
Օգոստոսը տանձ ու խնձոր,
Եւ ուրիշ շատ հասուն
մրգեր.
Սեպտեմբերը մեզ տալիս է
Խաղողի բոլոր տեսակը,
Հոկտեմբերը կարմիր գինի,
Նոյեմբերը
բոխկն ու տակը:

Դեկտեմբերին
ձիւն է գալիս,
Յունւարին ծածկւում
սար ու ձոր,
Փետրւարին սկսւում է
Փոփոխակի ցուրտ ու
տաք օր:

Ահա այսպէս բոլոր տարին
Թաւալւում է

չորս շրջանում:

Այս պատճառով
չորս ժամանակ՝
Չորս եղանակ է
մեզ բերում:

ՏԱՐԻԱՅ ԱՄԻՍՆԵՐԸ

Յունւար, փետրւար,
մարտ, ապրիլ, մայիս, յու-
նիս, յուլիս, օգոստոս,
սեպտեմբեր, հոկտեմբեր,
նոյեմբեր, դեկտեմբեր:

ԳԴԱԼ-ՓՈԽ

Ամառն էր: Հուճն ըն-
կել էր: Մէկ լօռեցի ու
մէկ աշտարակցի միասին
հունձ էին անում: Ճաշի
ժամանակ նրանց համար
մածուն բերին մի մեծ
մաթրաթով: Բայց երկու
գդալի տեղ մէկն էին բե-
րել:

Երբ որ մածնի բրթու-
ճը պատրաստեցին, աշ-
տարակցին ասեց.

— Գդալը մէկ հատ է.
արի գդալ-փոխ անենք,
գդալ-փոխ ուտենք:

Լօռեցին չըհամաձայ-
նեց, ասեց.

— Թող ես գդալով ու-
տեմ, դու ձեռով կեր:

— Ոչ, պատասխանեց
աշտարակցին: Որովհետեւ
գդալ-փոխ չես ուղում,
արի մէկ բան ասեմ, այն-
պէս անենք: Ով որ մեզա-
նից եօթը գիւղի անուն
տայ վրայ-վրայ, շուտ
շուտ, գդալով նա ուտի:

— Լաւ. առաջ ես կա-
սեմ, ասեց լօռեցին ու
սկսեց:

— Հլէ, Լօ...ռի. հլէ,
Ու...գնէ...լար...

Լօռեցին միայն երկու
գիւղի անուն տաւ, այն
էլ չըկարողացաւ շուտ-
շուտ ասել ու սուս կա-
ցաւ. յետոյ աշտարակցին
սկսեց և կարկուտի պէս
վրայ տըւաւ:

Ուշի—Ուշական

Փարպի—Բիւրական

Թալին—Թալիշ—

Մաստարա

Գդալի պոչը դէսն արաւ:

Ասեց ու գդալն առաւ
լօռեցու ձեռքիցը: Լօռե-
ցու բերանը մնաց բաց.
բայց էլ ինչ կարող էր ա-
նել. խաղը տանու էր
տըւել:

ԱՐՀԵՍՏ ԸՆՏՐՈՂ ՄԱՆՈՒԿԸ

Թորոսի որդին մի ծոյլ
տղայ էր, ոչ գիր էր սով-
րում և ոչ մի արհեստ:

— Ի՞նչ արհեստ սով-
րեմ.— փրնթփրնթում էր
նա. կլեկչութիւնը շատ
լաւ արհեստ է, բայց բո-
բիկ ոտքով ամանում
կանգնել, վրան պտրտել,
դա այնքան հեշտ չէ: Ա-
ւելի հեշտ է փուքսի փչե-
լը, բայց այդ իմ ձեռքում
երկար չեն թողնիլ: Վար-
պետ էլ դառնամ, ի՞նչ եմ
անելու. պէտք է մասնե-
րով փոքր ինչ բամբակով
տաք-տաք պղընձին նաշա-
ղիր քսեմ, ձեռքերս այրեմ,
Չէ, այդ իմ բան չէ:

— Դարբնի մօտ կեր-
թամ, այնտեղ էլ փուքս
կայ, ձմեռն էլ տաք է,
բայց մեծ ոյժ է պէտք
այդ գործի համար. ահա-
գին մուրճով երկաթը
ծեծել, որ նա տափակի,—
ես այդ չեմ անիլ, ինչ
կուզի լինի:

— Նալբանդը լաւ է: Մե-
խի ծայր սրել և պայտեր
շտկել, այդ շատ դժւար
չէ, բայց մէկ ամեհի ձիու
ոտք բռնել, ծնկանը դնել
— երկիւղալի է. ձիու աքա-
ցին իմ ընկերներին ապտա-
կից թունդ է: Չէ, իմ

կարծիքով դա լաւ արհեստ չէ:

— Դերձակութիւնը մաքուր արհեստ է, լաւ միտս ընկաւ: Բայց ինչ եմ ասում. ամբողջ օրերով ծալպատիկ նստել, գլուխ քաշ գցած կարել ու կարել, ոչ խաղալ կըլնի և ոչ վազվզել: Չէ դա էլ բան չէ:

— Ինչո՞ւ չըզնամ որ մնաղիւր դառնամ, բարձր պատերի ծայրերին կանգնեմ, այնտեղից կանչեմ:

— «Քար ու կիր տըւէք, աղիւս ձգեցէք»: Այսպէս կըզոռամ և կըհրամայեմ, որ աշխարհք տեսնի, թէ ես վարպետ եմ, գործս լաւ գիտեմ: Բայց վայ թէ յանկարծ այդ բարձր տեղից ոտքս սկըհի և թըրմփալով ներքև գլորւիմ: Չէ, այդ հեշտ գործ չէ և ոչ իմ բանն է:

Երևի չըկայ այնպիսի արհեստ, որ ես հաւանեմ, գնամ սովորեմ: Թէ հիւսն դառնամ, ոտքս կըկտրեմ. կօշկակար դառնամ, ձեռքըս կըծակեմ. ոսկերիչ դառնամ, մատներս կայրեմ. թէ բրուտ դառնամ, ցեխ պիտի կոխ տամ. վարժարան գնամ, գիր

պիտի սովորեմ: Չէ իմ կարծիքով ամենից լաւ է՝ ոչինչ չըշինեմ, ոչինչ չըսովորեմ: Բայց այնուհետեւ ես ի՞նչ կըզառնամ:

ԾՈՅԼ ԱՂԶԻԿ

Բանն ի՞նչ կանեմ,
կեղտոտ է,
Բամբակը կորիզոտ է.
Մետաքս պիտի որ մանեմ,
Մաստակ պիտի որ ծամեմ,
Կտերը տիտիկ*) անեմ,
Անցնողին մտիկ անեմ,
Ուտեմ, խմեմ,
Մթնի, քնեմ:

ԱՌԱՄՇՆԵՐ

Իմացողին մին, չիմացողին հազար ու մին:—
Իմացողին մէկ ասա, չիմացողին հա կանց, հա անաս: Սեին սապոնն ի՞նչ անի, խեին խրատն ի՞նչ անի:— Ով որ երգի ամառը, նա պար կըզայ ձմեռը: Մի բաժակ ջուր, ով ուզի տուր:— Էսօրւայ փուշը, էգուցւայ նուշը:— Հացն ուտելով, բանն անելով:— Ապրել կայ՝ երկաթ է, ապրել կայ՝ արծաթ է:— Ձըւի գողը ձիու

*) Կտերը տիտիկ անել=տանիքին=կտրին նստել:

գող կըզառնայ:— Տաշած քարը գետնին չի մնալ:— Ծերանաս, ծերի պատիւն իմանաս:— Կուշտը քաղցածին մանր կըբրթի:

ՊԱՌԱՆՈՒ ԱՅԾԸ

Կար չըկար երբեմն
Մի աղքատ պառւիկ.
Ունէր մեր պառաւը
Կաթնատու այծիկ.
Չալիկ, մալիկ,
Կաթնատու այծիկ:

Պառաւը ձմեռը
Այծիկը պահեց,
Իր բերնի պատառը
Նըրա հետ կիսեց.

Սիրով, յօժար
Նրա հետ կիսեց:
Երբ որ ձիւնը հալեց,
Բըսաւ կանաչ խոտ.
Պառաւն իր այծիկը
Դուրս տարաւ արօտ.

Ուրախ, զըւարթ
Դուրս տարաւ արօտ:
Թանձր մառախուղը
Գետինը պատեց:
Պառաւի առջևից
Այծը կորցրեց:

Ափսոս, ափսոս,
Այծը կորցրեց:
Պառաւը լաց էլաւ,
Իսկ գայլը օռնաց,
Մոլորած այծիկը
Բարձր մըկըկաց.

Մըկըկ, մըկըկ,
Այծը մըկըկաց:
Գայլն իսկոյն մօտեցաւ,
Այծին շալակեց.
Պառաւը հետևից
Բարձրաձայն գոչեց.
«Հայ-հայ, Վայ-վայ»,
Բարձրաձայն գոչեց:
Խեղճը մնաց կանգնած
Մի փունջ խոտ ձեռին,
Անմխիթար ձայնով
Կանչելով այծին.
«Եկ—եկ, եկ—եկ»,
Կանչելով այծին:



ԾԱՌԵՐԻ ԳԱՆԳԱՏԸ

Մեր տըւած փայտից
կրակ են անում, տուն
տաքացնում, թոնիրը վառում,
կերակուր եփում,
փափուկ հաց թխում, ուտում,
կշտանում, բայց
մեզ չեն յիշում, մեզ չեն
պահպանում, այլ անգութ
կերպով մեզ կոտորում
են, մեզ փչացնում, ոչընչացնում:

Մեր գերաններից շինում են տներ, գոմեր, մարաքներ, ժամեր ու վանքեր. մեր տախտակներից յատակ, առաստաղ, աթոռ, պահարան, սեղան, նստարան, դուռ ու պատուհան, և այլ շատ տեսակ կահ ու կարասիք: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Մեր գերաններից ու տախտակներից կամուրջ են շինում՝ գետերից անցնում, սայլեր են շինում, ամեն ինչ կրում. գութան են շինում՝ հողերը հերկում. լուծ, սամի շինում՝ եզ, գոմէշ լծում. օրօրոց շինում՝ մանկիկ օրօրում. նաւեր են շինում՝ ծովի մէջ լողում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում, այլ անգութ կերպով մեզ կոտորում են, մեզ փչացնում, ոչնչացնում:

Ո՛վ չի տանձ կերել կամ կարմիր խնձոր. նուռ ու սերկևիլ, կեռաս ու սալոր. դեղձ կարմրաթուշիկ, ծիրան անուշիկ: Հապա խաղողը... և քանի տեսակ. կանաչ ու կարմիր, թուխ-թուխ ու սիպ-

տակ, և այդ ամենը մարդիկն են ուտում: Բայց մեզ չեն յիշում, մեզ չեն պահպանում:

Խելօք մանուկներ, դուք որ մեծանաք, մեզ խնայեցէք, մեզ պահպանեցէք և ձեր հանգերում և պարտէզներում ծառեր տընկեցէք:

Ծիծեռնակ

Խեղճ ծիծեռնակը ամբողջ ցերեկը չի հանգրտանում, այլ միշտ թռչելով, դէս-դէն ընկնելով՝ նիւթ է հաւաքում:

Նիւթ է հաւաքում, խոտ ու կաւ կրում, իր բունը շինում, բմբուլով լցնում, լաւ փափկացնում ու մէջը մտնում:

Մտնում է մէջը, երեք ձու ածում և երեք շաբաթ վրան թուխս նստում, ձագուկներ հանում:

Փափիկ ձագերը դուրս եկան թէ չէ, մայրը թռչում է, դէս ու դէն ընկնում, մոխրներ բերում, նրանց կերակրում:

Մի քիչ ժամանակ որ անց է կենում, սիրուն ձագերը թեւաւորում են բնից դուրս թռչում և իրանց մօր հետ ճանապարհ

ընկնում, լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

Ձմեռն անցնում է, գարունը մտնում, մեր ծիծեռնակը էլի գալիս է, իր բունը գտնում, ճշում, ծրլւրում, քանդաւոր շրտկում, կարկատում, շի-



ՄԵՂՈՒՆ ՈՒ ՄԱՐԴԸ

Մեղուն մէկ անգամ հարցրեց իր տիրոջը.

—Քո կենդանիներից ո՞րն է ամենից օգտակարը:

—Գիտեմ, դու երևի կարծում ես, թէ ամենից օգտակարը դու ես, բայց սխալում ես, պատասխանեց տէրը:

—Ի՞նչպէս, տէր, ո՞րն է այն կենդանին, որ ինձանից աւելի օգտակար է:

—Ոչխարը:

—Այդ հաշիւ չէ, տէր. ոչխարը իմ հասակակից չէ: Նա մի ահագին կենդանի է, իսկ ես մի միջատ եմ: Դու պէտք է ինձ իմ ընկերների հետ համեմատես:

նում, նոր ձւեր ածում, նոր ձագեր հանում, պահում մեծացնում, աշնան ժամանակ, առաջւայ նման ճանապարհ ընկնում, — լայն-լայն դաշտերի, խոր-խոր ձորերի, մութ անտառների, բարձր սարերի, կապոյտ ծովերի վրայից անցնում, հեռու տեղ գնում:

—Շատ բարի. շերամը քեզ պէս փոքր է, բայց քեզանից շատ օգուտ է տալիս:

—Շերամը ո՞րն է:

—Շերամն այն իմաստուն որդն է, որ մեզ համար աննման քնքոյշ մետաքս է շինում:

—Հա, իմացայ. այդ այն շատակեր ճիճուն չէ, որին անդադար կերակրում էք թրթան տերեւներով:

—Նա ինքն է:

—Բայց գիտե՞ս, տէր, նրա չափ որ մեզ էլ կերակրէք, մենք մեղրի տեղ ոսկի կը շինենք ձեզ համար: Դուք ոչ մի կենդանի չունիք, որ իր կերակուրը մեզ նման ինքը լինի շի-

նելիս և ուրիշներին էլ բա-
ժին լինի տալիս: Այնպէս
չէ՞, պարոնս:

— Այո, այդ կողմանէ
դու ուղիղ ես. մենք դէպի
ձեզ շատ ապերախտ ենք,

որովհետեւ բոլորովին ան-
խնամ ենք թողնում ձեզ...

— Մեղուն ուրախացաւ
տիրոջ պատասխանիցը և
թուաւ նստեց վարդենու
վրայ:

Մ Ե Ղ Ո Ւ

Հա ծագեցաւ արեգակը,

Հա ծաղկեցաւ մանուշակը

Մեղուն թողեց իր փեթակը

Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թուաւ ծաղկէ ծաղիկ,

Մեղր առաւ քաղցր անուշիկ

Մոմը տարաւ հոտոտ լուսիկ,

Պըզպըզալով, պըզպըզալով:

Անուշ մեղրը մանր տըղոց,

Դեղին մոմը ամեն սրբոց,

Իսկ չարերին կըճ ու խայթոց,

Կըսկըծալով, կըսկըծալով:

Կենդանիների վէճը

Եզը, կովը և շունը վի-
ճում էին միմեանց հետ և ա-
մեն մինը պնդում էր, թէ մեր
տէրը ամենից շատ ինձ է
սիրում:

— Ի հարկէ, նա ինձ ա-
մենքիցդ շատ է սիրում, ա-
սում է եզը, և գիտէք ինչու
համար: Նրա համար, որ ես
եմ նրա արօրն ու տափանը
քաշում, ես եմ նրա համար
անտառից փայտ բերում: Նա

ինձ է լծում սայլում և իր ցո-
րենը տանում ջաղաց, այնտեղ
ալիւր շինում. յետոյ էլի ես
եմ տանում քաղաք, ուր նա
ծախում է այդ ալիւրը և իր
տան համար առուտուր ա-
նում, երեսանց համար հագ-
նելիք առնում: Ուրեմն, դուք
ինչ էք կարծում, ես որ չը-
լինէի, նա ի՞նչպէս կարող էր
ապրել:

— Այդ ճշմարիտ ես ա-
սում, ասեց Կովը: Բայց մեր
տէրն ինձ ամենքիցդ աւելի

որ սիրում է, այդ նրա հա-
մար է, որ նա իմանում է,
թէ քեզ նման աշխատասէր
ու ժրաջան եզնուկին ես եմ
պահել մեծացրել:

Այս մէկ: Մէկ էլ որ՝ նը-
րա գերդաստանը իմ կաթ-
նովս եմ պահում: Այն մա-
ծունն ու կարագը, այն սէրն
ու կաթը, այն եղն ու պանի-
րը, այն տաք-տաք թանէ սպա-
սը, որ ամեն օր խըպշտում
են, հիւսնալով է: Տեսնում
էք ուրեմն, որ եթէ ես չըլնիմ,
բոլորը քաղցած կըկոտորէին:

— Դու էլ ես ճշմարիտ
ասում, սիրուն Կովիկ, սկսեց
Շունը: Ո՞վ կարող է ուրա-
նալ քո լաւութիւնը: Շատ
անգամ ես ինքս էլ եմ մաս-
նակից լինում քո տըւած ա-
նուշ թանին: Մեր տանտիկի-
նը ամեն խնոցի հարելիս թա-
նիցն ինձ բաժին է տալիս:
Ով որ քո լաւութիւնն ուրա-
նայ, երկու աչքով կուրանայ:
Ես շատ երախտագէտ եմ, ոչ
ոքի լաւութիւնը չեմ կարող
ուրանայ: Բայց գիտէք ինչ
կայ: Դուք մի նեղանաք, որ
մեր տէրն ինձ ամենքիցդ էլ
շատ է սիրում. դրա համար
մեծ պատճառ կայ, և անա ա-
սեմ, թէ ի՞նչ է դրա պատ-
ճառը...

Եւ շունն սկսեց մէկ-մէկ
հաշուել, թէ ինքն ինչ ու ինչ
է անում:

Ասած է՝ շունը որ հա-
շուել սկսի, էլ չի դադարիլ:
Այնքան հաշեց եզան ու Կո-
վի հետ, որ տէրն իմացաւ,
գնաց նրանց մօտ, շան լեզ-
ւիցն ազատեց, ասելով. «Թող
տուր դրանց, Բողար, դու չը-
գիտէս, որ ամենքն էլ ինձ
հարկաւոր էք, ոչ մէկդ միւսի
արածը չէք կարող անել. այդ
պատճառով ես ձեզ ամենքիդ
էլ սիրում եմ, դուք էլ սիրե-
ցէք միմեանց:

Մեղուն ու աղաւնին

1. Փ ո Ր Ճ ա ն ք

Ժրաջան Մեղուն ծաղկա-
լից դաշտում իր մեղրի հա-
մար նիւթ էր հաւաքում:
Արեւի տակին շատ աշխատե-
լով, Մեղուն շատ յոգնեց և
խիստ ծարաւեց:

Նրանից մօտիկ մի փոքրիկ
լիճ կար. մօտեցաւ լճին,
վեր եկաւ ափին, որ քիչ ջուր
խմի, ծարաւը կոտորի, նոր ուժ
ստանայ, թռչի տուն գնայ:
Հէնց որ կռացաւ, որ ջուր
կուճ անի, յանկարծ գլորեց,
ընկաւ ջրի մէջ: Նա շատ աշ-
խատեց, որ ցամաք դուրս
գայ, բայց մի փոքր ալիք նը-
րան ներս քաշեց, ափից հե-
ռացրեց:

Այսպէս խեղճ Մեղուն ցամաքից զրկեց, ջրի երեսին թեկերը փռեց և յոյսը կտրած՝ ֆիաց մէկնւնւած:

2. Օգնութիւն

Որտեղից որտեղ՝ օգնութեան հասաւ մի շատ բարեսիրտ սիրուն Աղանի: Բարի Աղանին մօտեցաւ լճին և նայեց տեսաւ մեր խեղճուկ Մեղուն՝ յուսահատ փռւած ջրի երեսին: Իսկոյն շտապեց, մի տերև կտցեց և տարաւ Մեղունի առաջը ձգեց:

Մեղուն բարձրացաւ տերևի վրայ, խելքը ժողովեց, դէս ու դէն նայեց, որ տեսնի ով էր իր ազատողը, մահից փրկողը: Եւ տեսաւ իր մօտ բարի Աղանուն: Շատ նայեց վրան և ուզեց խօսել, Աղանուն գոպել, շնորհակալ լինել: Բայց մեր բարեսիրտ սիրուն Աղանին շատ լաւ իմացաւ Մեղունի միտքը, և ոչինչ չուզեց լսել նրանից, այլ թռաւ գնաց, որ ուրիշ տեղ էլ նոյն բարիքն անէ:

3. Երախտագիտութիւն

Մի օր մեր Մեղուն նոյն դաշտի միջին մի սիրուն ծաղկից նիւթ էր ժողովում և սզտզալով Աղանուն գո-

վում: Մեղունի հանդէպ, մի ծառի վրայ նստած ննջում էր ծանօթ Աղանին:

Հէնց այդ ժամանակ Մեղուն նկատեց, որ ահա մէկ մարդ, հրացանը ձեռին, մէջքը կռացրած, չար օձի նման սողում է սուս-փուս դէպի Աղանին: Մեղուն հասկացաւ, որ դա չար մարդ է, անգութ որսորդ է, ուզում է սպանել անմեղ թռչունին՝ իր բարերարին: Եւ ճշմարիտ որ այդ էր այն մարդու չար նպատակը:

Որսորդը չոքեց, տեղը պնդացրեց և հրացանը երեսին բռնեց: Հէնց մատը դրաւ կայծառի ոտքին և ուզեց բաշել, գործը վերջացնել, այդ իսկ բուռն կայծակի նման Մեղուն վրայ հասաւ և չար որսորդի ձեռքըն ախպէս խայթեց, որ նա վեր ցատկեց: Նրա հրացանը նշանից շեղւեց և իր թնդիւնով անմեղ Աղանուն քնից զարթեցրեց ու տեղից թռուցրեց:

Այսպէս մեր Մեղուն իր բարերարին վերահաս մահից փրկեց, ազատեց:

Ինչ որ ցանես, այն կընճես: Արած լաւութիւնը չի կորչիլ:

Փոքրիկ գառը

Մի փոքրիկ գառ, ձիւնի նման մաքուր, սպիտակ, Մի օր գնաց մօր հետ դաշտը, որ արածի. Դաշտ որ հասաւ, սկսեց թռչել քարերի տակ, էլ չէր ուզում փոքր միջոց հանգիստ նստի. Այս ու այն կողմ վազւողելով չափ էր ընկնում, Թէ քար, թէ ժայռ, թէ փոս, թէ ձոր չէր հարցնում: — Որդեակ, հանդարտ, ձայն էր տալիս նրա մայրը. Զգոյշ կացիր, որդեակ, լսիր իմ խրատը: Բայց գառնուկը մօր ասածին ուշ չի դարձնում, Իր խաղալն ու վազւողելն է շարունակում: Եւ վերջապէս՝ երբ մօր խօսքին ականջ չարաւ, Սարի գլխին իր գոլթեան պատիժն առաւ. Մի մեծ քար կար այնտեղ ընկած, նրա ծայրում Մեր գառնուկը թռչկոտելով խաղ էր անում, Մէկ էլ յանկարծ նրա վրայից գլորւեց, Ոտի մէկը տակովն էլաւ, կոտորւեց:

Մեղուն ու հաւը

Հաւը Մեղունի վրայ ծիծաղելով՝ ասեց մէկ անգամ.

— Ի՞նչ անշնո՞ք ձանձ ես դու, ամբողջ օրը ծաղկից և թռչկոտում և ոչ մի բանի պէտք չես գալիս:

— Իսկ դու, Հաւիկ, մաւրիկ, ի՞նչ ես շինում, հարցրեց Մեղուն:

— Միթէ չըգիտես, թէ ի՞նչ եմ շինում ես. քեզ նման պարապ-սարապ չեմ տըզտըզում: Ես օրը մէկ ձու եմ ածում, մէկ ձու, գիտես մէկ ձուն քանիսն է:

— Գիտեմ, գիտեմ հաս-

կացայ: Բայց ես մինչև հիմա կարծել եմ, թէ դու օրը հարիւր ձու ես ածում,

— Ի՞նչպէս կարելի է օրը հարիւր ձու ածել, անխելք Մեղուն:

— Ապա եթէ քո ածածը ընդամենը մի ձու է, էլ ինչո՞ւ ես հարիւր անգամ կըրկչում, թէ հայ, հարայ, լսեցէք, որ ես ձու եմ ածել: Իմ կարծիքով՝ այսքան կըրկչալուն մի ձուն շատ քիչ է: Այնպէս չէ, իմաստուն Հաւիկ մարիկ:

— Բայց դու ի՞նչ ես շինում, դու, որ իմ մի ձուն քիչ ես համարում:

—Ես ինչ որ շինում եմ,
քեզ պէս կըրկչալով չեմ
յայտնում ուրիշներին: Ես
գլուխս քաշ գցած, մեղր եմ
շինում: Գիտե՞ս ինչ է մեղրը:
Դա հաւի կերակուր չէ, քո
խելքի բանը չէ, Հաւիկ
մարիկ:

Բառախաղ

Պօղոսն ու Պետրոսը բա-
ռախաղի էին տալիս: Պօղոսը
վարժած էր, իսկ Պետրոսը
նոր էր սովորում:

Ահա թէ ինչպէս էին խա-
ղում:

Պօղոս. Պետրոս, ասա՛ տունը՝:

Պետրոս. Տունը՝:

Պօղոս. Քեզ կծի շունը:

Պօղոս. Ասա՛ դուրը՝:

Պետրոս. Դուրը:

Պօղոս. Ընկնիս ջուրը:

Պօղոս. Ասա՛ պան:

Պետրոս. Պան:

Պօղոս. Ուտես թանէ սպան:

Պետրոս. Էլ չեմ ասում. հի-

մա ես կհարցնեմ քեզ:

Պօղոս. Լաւ, հարցրու:

Պետրոս. Ասա՛ ծիտ:

Պօղոս. Ծիտ:

Պետրոս. ուտես մախոխ:

Պօղոս. Այդ չեղաւ, Պետրոս:
Ես ասում եմ ծիտ, դու
ասում ես մախոխ. այդ
ինչպէս կարելի է. տես-
նում ես՝ նման չեն: Դեռ
սպասիր, էլի ես կըհար-
ցնեմ—

Ասա՛ ծիտ է:

Պետրոս. ծիտ է:

Պօղոս. Պետրոսն անմիտ է:

Պետրոս. Է՛հ, էլ չեմ ասիլ,
ես անմիտ չեմ:

Պօղոս. Լաւ, շարունակենք,
էլ այդպէս չեմ ասիլ:

Ասա՛ հաւ է:

Պետրոս. Հաւ է:

Պօղոս. Պետրոսը լաւ է:

Պօղոս. Ասա՛ սանձ.

Պետրոս. Սանձ:

Պօղոս. Պետրոսն ուտի տանձ:

Պետրոս. Հիմա ես կըհարցը-
նեմ: Ասա՛ սամի:

Պօղոս. Սամի:

Պետրոս. Շաքարը ծամի:

Պետրոս. Ասա՛ հաց:

Պօղոս. Հաց.

Պետրոս. Մի քիչ կաց:

Պօղոս. Է՛հ, բաւական է, դու
լաւերը չես իմանում:

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

Դաշտը սիրուն է գալար բոյսերով
Եւ անուշահոտ գոյն-գոյն ծաղկներով:
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր ուշիմ, խելօք, ժիր մանուկներով:

Սիրուն է ծառը կանաչ ճղներով,
Փունջ-փունջ կախտուած իր պտուղներով.
Ուսումնարանը նոյնքան սիրուն է
Իր առաքինի խելօք սաներով:
Առտուած, պահպանիր դու շատ օրերով
Մեր անդառտանը իր մշակներով,
Եւ մենք նըրանում գուբւինք, զարդարւինք
Գեղեցիկ ուսման գոյն-գոյն փունջերով:

Ոսկի և երկաթ

Ոսկին երկաթին անար-
գելով, ասեց մէկ անգամ.
—Երանի գիտենամ, դու ին-
չացու ես, որ մեծաղների
կարգն ես ընկել. քո սև ու
ժանգոտ երեսովդ մարդու
վրայ զգւանք ես բերում:
Նայիր ինձ վրայ, տես՝ ինչ-
պէս գեղեցիկ եմ փայլում,
ինչպէս շողշողում: Նայիր
մեր սիրուն օրիորդների ու
հարսների աւանջներին ու
մատներին, դու կըտեսնես
իմ փառքն ու պատիւը. նա-
յիր նրանց ճակատների շար-
քերին, դու կըտեսնես իմ
փայլն ու գեղեցկութիւնը:
Ձեմ հաշում գինդերը, գըն-
դասեղները. գիտեմ որ դու
այնքան կոշտ ու կոպիտ ես,
որ այդպէս քնքուշ բաների
մասին ոչ ճաշակ ունիս, ոչ
հասկացողութիւն:

Երկաթը պատասխանեց
Ոսկուն.

—Ես չեմ ուրանում, Ոս-

կի աղա, որ դու գեղեցիկ ես
ամեն բանի վարդն ու զար-
դարանքը դու ես, գինդ
շատ բարձր է, աղքատի բան
չես, բայց ինչո՞ւ ես չափիցդ
դուրս գոռոզանում: Քո սի-
րուն օղակներդ ոչ աւանջի
խելքն են աւելացնում, ոչ
մատներին ու կոներին զօ-
րութիւն ու ժրութիւն են
տալիս: Ճակատների փայլուն
շարքերը գլխին խելք չեն
տալիս. ոչ կուրծքերի նուրբ
մանեակները սրտին գութ ու
խնամք:

Ի՛նչ ասեմ մեր օրիորդ-
ներին, որ քեզ այդ չափ պա-
տիւ են տալիս, քեզ համար
հալում, մաշում ու բարա-
կացաւ ընկնում: Իմ մի փոք-
րիկ ասեղը քո բոլոր զար-
դարանքներից աւելի է օգուտ
տալիս: Գիտե՞ս, Ոսկի աղա,
իմ փոքրիկ ասեղը քանի՞ տուն
է պահում, քանի՞ որբի կերա-
կում: Իմ խոփն ու ձկիջը
ամբողջ աշխարհին հաց են
տալիս:

Մարդիկ ինչ որ շինում են
կամ պէտք է կտրեն, կամ
պէտք է ծեծեն, կամ պէտք է
խարտոցեն, կամ պէտք է կար-
կատեն: Իմ ուրազն ու կացինը
որ չըլինին, իմ դուրն ու շա-
ղափը, իմ սղոցն ու մուրճը, իմ

կտրիչն ու խարտոցը, էլ կարող
էին մարդիկ քար քարի վրայ
դնել, փայտ փայտի վրայ:

Ահա այդպէս պարծեն-
կոտ ես դու, Ոսկի աղա, քո
փայլեց կուրացած՝ ուրիշի
լաւութիւնը չես տեսնում:

Երգ պանդխտի

Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դէպի ուր, ինձ ասա,
Թռչում ես այդպէս արագ:
Ախ, թռիւ, ծիծեռնակ,
Ծնած տեղս՝ Աշտարակ,
Անդ շինիւ քո բունը—
Հայրենի կտուրի տակ:
Անդ հեռու ալևոր
Հայր ունիմ սգաւոր,
Որ միակ իր որդուն
Սպասում է օրէցօր:
Երբ տեսնես դու նրբան,
Ինձնից շատ բարեւ արա,
Ասա՝ թող նստի լայ
Իր անբախտ որդու վրայ:
Դու պատմիր, թէ ինչպէս
Աստ անտէր ու խեղճ եմ ես,
Միշտ լալով, ողբալով,
Կեանքս մաշուել եղել կէս:
Ինձ համար ցերեկը
Մութ է շրջում արեգը,
Գիշերը թաց աչքիս
Քունը մօտ չի գալիս,
Շուտով սառ հողի տակ
Կը պարկեմ այստեղ մենակ,

Թողնելով հօրս սրտում
Ցաւալի յիշատակ:
Դէհ սիրուն ծիծեռնակ,
Հեռացիր, գնա արագ
Դէպի Հայոց աշխարհը,
Ծնած տեղս Աշտարակ:

Արշակի շարադրութիւնը

Երկար ժամանակ սպա-
սում էի, թէ երբ պէտք է ինձ
ուսումնարան տանեն: Ու-
սումնարանի մօտովն անցնե-
լիս՝ որ լսում էի աշակերտ-
ների երգելու ձայնը, սիրտս
մի ուրիշ կերպ էր դառնում,
մտքումս ասում էի, ախ, երբ
կըլինի, որ ես էլ սրանց մէջը
լինեմ, սրանց պէս կարդամ,
սրանց պէս երգեմ, սրանց
հետ խաղամ. արդեօք կար-
ժանանամ այդ օրին:

Վերջապէս փափագիս հա-
սայ. հայրիկս մի առաւօտ
յայտնեց, թէ երկուշաբթի օրը
քեզ տանելու եմ ուսումնա-
րան և այսօր պէտք է գնամ քո
ուսման պիտոյքներն առնեմ:
Այն օրը էլ ես հաց չըկերայ
չափազանց ուրախութիւնիցս:

Երեկոյին հայրս եկաւ
տուն: Ինչ ասես որ չէր ա-
ռել ինձ համար. — Թուղթ, թա-
նաք, թանաքաման, դասա-
գիրք, տեսակ-տեսակ գրչա-

կութեր, մատիւններ, տետ-
րակներ: Բոլորը ջոկ-ջոկ թղ-
թերում փաթաթեցի ու դրի
պահարանումս, մինչև հասաւ
երկուշաբթին՝ ուսումնարան
գնալուս օրը:

Նոր տարի

Ահա հասաւ նոր տարի,
Հետը բերաւ նոր բարի,
Մանր տղոց ուրախ օր,
Բարի զաւակ հօրն ու մօր:

Մանր տղայք են ուրախ,
Ունին կաղին գօղինաղ,
Սալորի չոր, չամիչ, թուզ,
Փշատ, ունաք և ընկուզ:

Մանր տղայք, չըմոռնաք,
Աշխարհումս չէք մենակ.
Ուրիշ շատ խեղճ տղայք կան
Աղքատ ու անօգնական:

Նրանք հայր ու մայր չունեն
Սև չոր հացի կարօտ են.
«Աղքատներին ողորմած
Եղէք», կասէ ձեզ Աստուած:

ԱՌԱՒՈՏԻԱՅ ԱՂՈԹՔ

Ո՛վ Տէր մեր գթոտ, Դու լոյս առաւօտ,
Ծագիր և մեզ մօտ Քո լոյսդ անաղօտ:
Թող լուսաւորւին մեր միտքն ու հոգին,
Որ քո լոյս անլան լինինք փառաբան:

Յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն.

ՏԵՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՈԹՔ

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն Քո,
եկեսցէ արքայութիւն Քո, եղիցին կամք Քո որպէս
յերկինս և յերկրի: Զհայ մեր հանապազօրդ տուր մեզ
այսօր. թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք
մերոց պարտապանաց. և մի տանիր զմեզ ի փորձու-
թիւն, այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ. զի Քո է արքայութիւն
և զօրութիւն և փառք յաւիտեանս. ամէն:

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԱՂՈԹՔ

Հայր մեր երկնաւոր, Հայր ամեն մարդի,
Դու ինձ ամեն օր տաս հազար բարի—
Կեանք, լոյս, կերակուր, հայր ու քաղցրիկ մայր,
Մեծ ու փոքրիկ քոյր, անուշիկ եղբայր:
Իսկ ես ի՞նչ ունիմ որ ինչ տամ Քեզի.
Առջևդ կընկնիմ, կենամ աղօթքի—
«Շնորհ տուր ինձ, որ ծնողներես,
Վարժապետներես և իմ մեծերիս
Լինիմ սիրելի, իսկ Քեզ՝ հաճելի»:



30

ԹՈՅԼԱՏՐԻԱԾ ԵՆ ՊԱՏՇԱՃԱԻՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆԻՑ

«Արևիկ»	20 կ.
Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. ա. տարի «Պատկերա- լոր այբբենարանով »	20 »
Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. բ. տարի	40 »
Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. երրորդ գիրք	70 »
Ուսումնա Մայրենի Լեզուի. չորրորդ գիրք	90 »



ԳԼԽԱԻՈՐ ՊԱՆԵՍՏԸ ԴՏԵՒՈՒՄ Է՛

ԹԻՖԼԻՍ — «Գիր» զրավաճառանոցում:

2013 3220

ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0061299

